

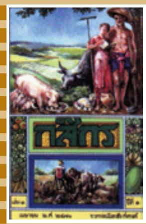
น.ส.พ. กสิกร

ปีที่ 83 ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม 2553 ISSN 0125-3697

สมุนไพรไทย มีดีกว่าที่คิด

น.ส.พ. กสิกร

สารบัญ

ปีที่ 83 ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม 2553 ISSN 0125-3697

ท่านที่ต้องการส่งบทความ หรือข้อเขียนเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์กสิกร กรุณาส่งข้อเขียนของท่านที่บันทึกลงในแผ่นบันทึกข้อมูล พร้อมภาพประกอบเรื่องที่บันทึกลงในแผ่นบันทึกข้อมูล ภาพสี หรือ ภาพสไลด์ ให้กับกองบรรณาธิการโดยตรง บทความ หรือข้อเขียนใดที่ลงพิมพ์ในหนังสืออื่นมาก่อนด้วยข้อความที่เหมือนกันทุกประการจะไม่ได้รับการพิจารณา

***บทความ** และข้อเขียนที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์กสิกรเป็นข้อคิดเห็น และทัศนคติของผู้เขียน มิได้เกี่ยวข้องกับกรมวิชาการเกษตรแต่อย่างใด*

ข้าว 5 ชนิด เบญจกระยาทิพย์

ฟาร์มตัวอย่างฯ บ้านยางน้อย

ศิริรัตน์ กริชจนรัช

เหตุการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมาได้สร้างความเศร้าสลดใจแก่ผู้คนประชาชนตาดำ ๆ ไม่ใช่น้อย และคงยากที่จะหาสิ่งใดมาเยียวยาให้บ้านเมืองของเรากลับมาเป็นสยามเมืองยิ้มได้เช่นเดิม แต่นับว่าโชคดีที่เมืองไทยของเรายังคงมี **"สถาบันพระมหากษัตริย์"** ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจที่ได้นำพาพวกเราให้ก้าวผ่านช่วงวิกฤตที่หนักหนาสาหัสมาแล้วหลายครั้งหลายครา และครั้งนี้ก็เช่นกัน เราคงจะผ่านพ้นความบอบช้ำนี้ไปได้ไม่ยากนัก หากเพียงแต่เราทุกคนสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน

ผู้เขียนได้มีโอกาสเข้าร่วมทำงานใน**โครงการฟาร์มตัวอย่างฯ บ้านยางน้อย ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ** และอยากจะนำเรื่องราวของโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ บ้านยางน้อยนี้ มาเล่าสู่กันฟัง เพื่อเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้พวกเราชาวไทยหรือแม้แต่ชนชาติอื่นที่ได้มาพำนักพักพิงอยู่บนผืนแผ่นดินไทย

โหระพามัดละ 2 บาท

ผักกวางตุ้งฮ่องเต้

แผนกเก็บผัก

โรงตากข้าวและวัตถุดิบในการผลิตข้าวเบญจกระยาทิพย์

ได้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่านที่มีต่อปวงชนชาวไทยอย่างหาที่เปรียบมิได้ เพื่อจะช่วยผ่อนคลายสถานการณ์ที่ตึงเครียดลงได้บ้าง

"บ้านยางน้อย" เป็นหมู่บ้านหนึ่งในอำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อสิบกว่าปีที่ผ่านมา ชาวบ้านบ้านยางน้อยส่วนใหญ่มีรายรับที่น้อยกว่ารายจ่าย จึงก่อให้เกิดปัญหาความยากจน เนื่องจากรายได้ของชาวบ้านที่นี่มาจากการทำนาเพียงอย่างเดียว ซึ่งไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในโลกที่ไม่ใช่เพียงแค่ปากท้องเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการศึกษาของบุตรหลานและความต้องการที่จะได้รับการรักษาพยาบาลที่ดีในยามเจ็บไข้ รวมถึงคุณภาพชีวิตที่ดีที่ควรจะเป็น

ความยากจนมิเคยจางหายไป จนกระทั่งมีการก่อตั้ง **"โครงการส่งเสริมศิลปาชีพฯ บ้านยางน้อย"** ในปี 2539 และต่อมามีพระราชดำริให้จัดตั้ง **โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริ บ้านยางน้อย ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ** ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี โดยแบ่งพื้นที่จากโครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านยางน้อย เมื่อปี 2547 และได้กลายเป็นแหล่งจ้างงานสำคัญและช่วยเสริมรายได้ให้ชาวบ้านบ้านยางน้อยและหมู่บ้านใกล้เคียง ตามพระราชเสาวนีย์ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถที่ว่า ***"ฉันต้องการให้คนจนมีงานทำมาก ๆ ขาดทุนของฉันคือกำไรของแผ่นดิน"***

แผนกคัดแยกและบรรจุผัก

โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริ บ้านยางน้อย จึงจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นแหล่งจ้างงานและสร้างรายได้เสริมให้แก่ราษฎรในพื้นที่ เป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านวิชาการที่ถูกต้องและเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นแหล่งผลิตอาหารปลอดภัยจากสารพิษให้แก่ชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง และเพื่อให้ราษฎรเกิดความสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยให้มีการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าสูงที่สุด

โครงการฟาร์มตัวอย่างฯ บ้านยางน้อย ตั้งอยู่ที่บ้านยางน้อย หมู่ที่ 1 และ 2 ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เส้นทางหลวงหมายเลข 23 อุบลราชธานี-ยโสธร ถนนแจ้งสนิท ห่างจากตัวอำเภอเมือง 31 กิโลเมตร และห่างจากอำเภอเขื่องใน 8 กิโลเมตร

ภายในฟาร์มตัวอย่างฯ บ้านยางน้อย คือ พื้นที่การเกษตรแบบผสมผสาน (Integrated Agriculture) เน้นการปรับปรุงบำรุงดิน และนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม ไม่เป็นอันตรายต่อเกษตรกรและผู้บริโภค สามารถให้ผลผลิตที่มีคุณภาพและเก็บเกี่ยวผลผลิตจำหน่ายได้ทุกวัน ตลอดจนมีการแปรรูปผลผลิตต่าง ๆ

เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง จึงมีการสร้างเครือข่าย (เกษตรกรลูกไร่) คือ เกษตรกรที่เข้ามาฝึกงานที่ฟาร์มตัวอย่างฯ แล้วนำความรู้ที่ได้รับกลับไปดำเนินการที่บ้าน และนำผลผลิตมาจำหน่ายให้ฟาร์มตัวอย่างฯ ต่อไป โดยกิจกรรมต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุนจากหลายหน่วยงานตามภารกิจที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมทั้ง กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน และกองทัพอากาศ เป็นต้น

มีคุณธนบดี อินทะมาตุ เป็นผู้จัดการฟาร์ม ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ และบริหารจัดการทั้งทางด้านแรงงานและผลผลิตที่ได้ รวมถึงการตลาด โดยมีการจำหน่ายผลผลิตทั้งภายในฟาร์มฯ และภายนอกฟาร์มฯ ซึ่งมีทั้งการขายส่งให้แก่ บริษัท สยามแม็คโคร สาขาอุบลราชธานี ศรีสะเกษ และสุรินทร์ ตลาดสดอำเภอเมือง และอำเภอเขื่องใน ร้านจำหน่ายสินค้าการเกษตรศูนย์ศิลปาชีพฯ อุบลราชธานี ร้านจำหน่ายสินค้าศิลปาชีพฯ เชียงใหม่ ร้านจำหน่ายสินค้ามูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ตลาด

อตก. กรุงเทพฯ และมีการขายปลีก โดยจำหน่ายตามแหล่งจำหน่ายต่าง ๆ ได้แก่ ร้านค้าสำหรับจำหน่ายผลผลิตของฟาร์มฯ โรงพยาบาลเขื่องใน โรงเรียนและหน่วยงานราชการต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งผู้ที่เป็นลูกค้าประจำจะรู้กันดีว่าผลิตภัณฑ์ของฟาร์มตัวอย่างฯ มีวางจำหน่ายที่ใดบ้าง

กิจกรรมของฟาร์มตัวอย่างที่มีผลสัมฤทธิ์อย่างเด่นชัด คือ

1. ข้าวเบญจกระยาทิพย์ เป็นการนำข้าว 5 ชนิด ได้แก่ ข้าวกล้อง พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ข้าวขัดขาว พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ข้าวกล้อง พันธุ์ กข 6 ข้าวกล้อง พันธุ์กุหลาบแดง (หอมแดง) และข้าวก่ำดอย (ก่ำมูเซอร์) มาผสมเข้าด้วยกัน การผลิตข้าวเบญจกระยาทิพย์เป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้หลักให้กับฟาร์ม และสามารถช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่และใกล้เคียง ในลักษณะของเกษตรกรเครือข่าย

เครื่องดื่ม น้ำข้าวกล้องงอก

2. โรงสีข้าวกล้อง เป็นโรงสีอุตสาหกรรมขนาดกลาง มีกำลังการผลิตที่ 700 กิโลกรัมต่อชั่วโมง รับสีข้าวจากชาวบ้านรอบนอกและภายในฟาร์มตัวอย่างฯ ผลพลอยได้จากการสีข้าว เช่น ข้าวหัก รำ และปลายข้าว นำมาทำเป็นอาหารสัตว์ ส่วนแกลบดิบ นำมาทำเป็นปุ๋ยหมักและวัสดุคลุมดินในการปลูกพืช

3. เมล็ดพันธุ์ข้าวบริสุทธิ์ ทางฟาร์มตัวอย่างฯ จะจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 มาตรฐานเมล็ดพันธุ์ขยาย ให้เกษตรกรในราคาถูก และเกษตรกรสามารถนำผลผลิตกลับมาจำหน่ายคืนให้กับทางฟาร์มตัวอย่างฯ หรือจะเก็บรักษาพันธุ์ที่ดีเอาไว้ใช้เองก็ได้

4. หม่อนไหม เป็นกิจกรรมที่ครบวงจร มีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เกษตรกรจะรับหนอนไหมวัยที่ 3 ไปเลี้ยงแล้วนำกลับมาจำหน่ายให้กับฟาร์มตัวอย่างฯ ในลักษณะของรังไหมสดหรือเส้นไหม จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการผลิตผ้าไหม โดยเริ่มจากการสาวไหม การฟอกและย้อมสีธรรมชาติ ส่วนการทอจะทอด้วยมือโดยใช้กี่ไม้แบบโบราณ ก่อนจำหน่ายผ้าไหมต้องมีการตรวจสอบมาตรฐาน เช่น ตรวจการตกสี สินค้าที่ผ่านการตรวจสอบมาตรฐานจะติดดวงตรา **"นกยูงพระราชทาน"** เป็นเครื่องหมายรับรองไหมไทย ซึ่งเน้นคุณภาพของวัตถุดิบที่นำมาผลิตเป็นหลัก

5. พัฒนาและปรับปรุงดิน สามารถผลิตปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และสารไล่แมลงสำหรับใช้ในฟาร์มตัวอย่างฯ และแจกจ่ายให้กับเกษตรกรที่มาศึกษาดูงาน

6. ปศุสัตว์ เป็นกิจกรรมต้นแบบในระบบการทำฟาร์มที่ถูกสุขลักษณะ และได้ปุ๋ยคอกเป็นผลพลอยได้เพื่อใช้ในการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ

7. พืชผักปลอดภัยจากสารพิษ สำหรับการผลิตพืชผักของฟาร์มตัวอย่างฯ ได้เน้นถึงความปลอดภัยของผู้บริโภคเป็นหลัก ดังนั้น จึงไม่มีการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช แต่จะนำระบบการจัดการผลิตและการบริหารศัตรูพืชเข้าช่วย

มีการใช้สารสกัดน้ำหมักชีวภาพในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู ดังนั้น ผลผลิตจึงมีร่องรอย จากการทำลายของแมลงที่กัดกินใบทำให้ใบเกิดเป็นรูไม่เรียบ ความน่ารับประทานอาจลดน้อยลงไปบ้างแต่หากแลกกับความปลอดภัยจากสารเคมีกำจัดแมลงแล้วก็คงจะคุ้มค่ากัน

การปลูกผักของที่นี่จะเลือกปลูกผักตามฤดูกาล เพื่อหลีกเลี่ยงการระบาดของโรคแมลง และปลูกสลับกับพืชไร่เพื่อตัดวงจรของโรค ช่วยลดการสะสมของศัตรูพืชในดิน นอกจากนี้ ยังมีการปลูกผักพื้นบ้านและไม้ดอกไม้ประดับที่มีกลิ่นไล่แมลง เช่น โหระพา แมงลัก กะเพรา ตะไคร้หอม ดาวเรือง และดาวกระจาย เป็นแนวรั้วหรือขอบแปลงปลูกเป็นการป้องกันศัตรูพืชไปในตัว มีการปลูกผักระหว่างแถวของไม้ผล และปลูกตามขอบถนนเพื่อเน้นการใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่า

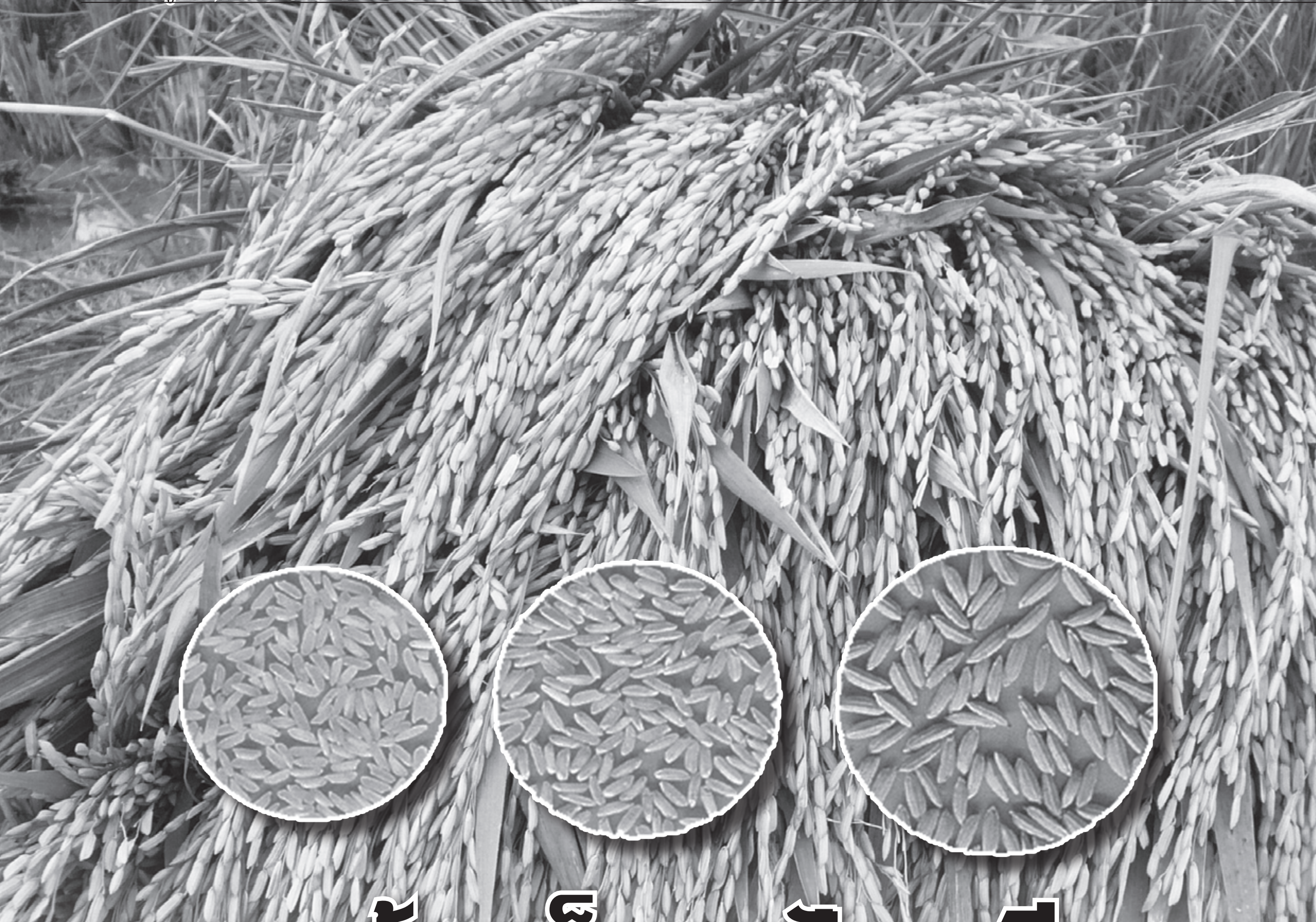
ผักปลอดภัยจากสารพิษของฟาร์มตัวอย่างฯ มีมากมายหลายชนิด โดยหมุนเวียนเปลี่ยนไปตามแต่ฤดูกาลที่เหมาะสม ซึ่งผักต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่ได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐาน GAP จากกรมวิชาการเกษตร (Q) ทั้งสิ้น

นอกจากกิจกรรมที่มีผลสัมฤทธิ์อย่างเด่นชัด ที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ภายในฟาร์มตัวอย่างฯ ยังมีกิจกรรมด้านอื่น ๆ อีกมากมาย รวมทั้งกิจกรรมเสริมที่น่าสนใจ เช่น การผลิตน้ำมันไบโอดีเซล และการผลิตถ่านอัดแท่ง เป็นต้น

ข้าวเบญจกระยาทิพย์

ท่านที่มีโอกาสผ่านมาที่จังหวัดอุบลราชธานี อย่าลืมแวะเยี่ยมชมโครงการส่งเสริมศิลปาชีพฯ และโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ บ้านยางน้อย เพื่อจะได้ร่วมกัน **"เปิดทองหลังพระ–สืบสานโครงการพระราชดำริ"** และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณฯ อย่างหาที่เปรียบมิได้

จากข้าวเล็บนกปัตตานี... สู่ข้าวเล็บนกปกาเกอะญอ

ลักขณา ร่มเย็น

ชาวไทยภาคใต้คงคุ้นเคยหรือรู้จักข้าวเล็บนก หรือ **ข้าวเล็บนกปัตตานี**เป็นอย่างดี เนื่องจากข้าวพันธุ์นี้นิยมปลูกทางภาคใต้ ในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา สตูล นราธิวาส และปัตตานี

โครงการหลวงนำข้าวเล็บนกมาทดลองปลูกที่ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ เรียกว่า **“ข้าวไร่ข้าวดอย”** เนื่องด้วยสภาพอากาศที่หนาวเย็นในเวลากลางคืนและอบอุ่นในเวลากลางวัน อีกทั้งสภาพอากาศบริสุทธิ์ตลอดทั้งปี ทำให้ข้าวเล็บนกมีผลผลิตสูงและมีคุณภาพดียิ่ง จึงนิยมเรียกกันตามภาษาพื้นเมืองว่า **“ข้าวเล็บนกปกาเกอะญอ”**

ข้าวพันธุ์นี้จัดเป็นข้าวชั้น 1 เกรดเอ ระดับพรีเมียม เมื่อนำมาหุง ข้าวจะขึ้นหม้อ มีกลิ่นหอม รสชาติดี เคี้ยวนุ่ม และที่สำคัญคือ อร่อย มีราคาสูงกว่าข้าวพันธุ์อื่น ๆ มาก และที่สำคัญคนไทยเกือบไม่ได้รับประทาน เพราะพ่อค้ามาเลเซียและสิงคโปร์กว้านซื้อข้าวเพื่อส่งออกไปบริโภคในประเทศของตน

ต้นกำเนิดข้าวพันธุ์เล็บนกมาจากความสนพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในปี 2527 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สถานีทดลองข้าวปัตตานี กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เก็บรวบรวมสายพันธุ์ข้าวพื้นเมืองต่าง ๆ ของภาคใต้จำนวน

307 พันธุ์ จาก 107 อำเภอ 14 จังหวัด แล้วนำมาปลูกคัดเลือกพันธุ์แบบหมู่และคัดเลือกพันธุ์บริสุทธิ์ โดยมีรหัสประจำสายพันธุ์คือ **PTNC84210** ซึ่งเป็นสายพันธุ์พื้นเมืองดั้งเดิมจากตำบลชะรัด อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง คณะกรรมการวิจัยและพัฒนากรมวิชาการเกษตรมีมติให้เป็นพันธุ์แนะนำเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2537 ให้ชื่อสายพันธุ์นี้ว่า **"เล็บนกปัตตานี"**

ข้าวเล็บนก เป็นพันธุ์ข้าวเจ้านาสวนไวต่อช่วงแสง หากปลูกได้รับแสงแดดมากกว่า 10 - 12 ชั่วโมงต่อวัน จะไม่แตกช่อออกรวง แต่จะแตกใบอ่อนแทน จึงทำให้ปลูกได้ยากมากและปลูกได้เพียงปีละครั้งเดียวเท่านั้น มีลักษณะประจำพันธุ์คือ สูงประมาณ 170 เซนติเมตร ใบธงแผ่เป็นแนวนอน คอรวงยาว รวงยาวแน่น ระแง้ถี่

เมล็ดข้าวเปลือกสีฟางก้นจุด มีระยะพักตัวของเมล็ด 3 สัปดาห์ เมล็ดข้าวกล้อง กว้าง × ยาว × หนา = 2.1 × 6.0 × 1.7 มิลลิเมตร การร่วงของเมล็ดน้อย มีอายุการเก็บเกี่ยวประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ให้ผลผลิตเฉลี่ย 480 กิโลกรัมต่อไร่ มีปริมาณอมิโลส 26% ลักษณะเด่นของข้าวพันธุ์นี้คือไม่พบการทำลายของโรคและแมลงในธรรมชาติ ให้ผลผลิตค่อนข้างสูงเมื่อปลูกในสภาพนาที่ลุ่มน้ำแห้งช้า

คุณภาพสีดีมาก คุณภาพข้าวสุก ร่วน นุ่ม แปรรูปเป็นเส้นก๋วยเตี๋ยวคุณภาพดี มีความนุ่มเหนียว แต่มีข้อควรระวัง คือ มีอายุเก็บเกี่ยวล่ากว่าพันธุ์มาตรฐานของทางราชการ นอกจากนี้ยังอ่อนแอต่อโรคไหม้ในระยะกล้า จึงควรหลีกเลี่ยงการตกกล้าแห้ง พื้นที่แนะนำให้ปลูกคือ พื้นที่นาลุ่ม น้ำแห้งช้าในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และพัทลุง

ปัจจุบันโครงการหลวงไม่ได้ผลิตข้าวเล็บนกเพื่อจำหน่าย แต่มีภาคเอกชนร่วมมือกับชาวเขาปกาเกอะญอผลิตข้าวเล็บนกแบบเกษตรอินทรีย์ในเขตอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ แล้วจัดจำหน่ายตามห้างสรรพสินค้าใหญ่ ๆ เช่น ดิ เอ็มโพเรียม สยามพารากอน เดอะมอลล์ กูร์เมต์ มาร์เก็ต โฮมคุกกิ้ง ชั้น 3 ห้างเพนนินซูล่าพลาซ่า ริมปิงซุปเปอร์มาร์เก็ต

ผลิตภัณฑ์จากข้าวเล็บนก ได้แก่ ข้าวสารขาว (ขัดครั้งเดียว) ข้าวกล้อง (กะเทาะเปลือกไม่ขัด) ข้าวกล้องเพาะงอก (ข้าวกาบา-กะเทาะเปลือก-ไม่ขัด) ปลายข้าว นอกจากนี้ข้าวเล็บนกยังจัดเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในบางจังหวัดอีกด้วย หากท่านใดต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวเล็บนกเพื่อนำมาปลูกหรือขยายพันธุ์ สามารถติดต่อได้ที่กรมการข้าว ปัจจุบันราคาเมล็ดพันธุ์ขยายของข้าวเล็บนกกิโลกรัมละ 20 บาท

ห้องเครื่องพระราชวังสวนจิตรลดา ได้ถวายข้าวเล็บนกให้เป็นพระกระยาเสวย(ข้าวเสวย)ของทั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ตลอดมาตั้งแต่มีการคัดเลือกปรับปรุงสายพันธุ์จนถึงปัจจุบันนี้ ถือเป็นสิริมงคลอย่างสูงแก่เกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าวพันธุ์เล็บนก รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้าวพันธุ์เล็บนกทุกคน

บรรณานุกรม

http://vivaldi.cpe.ku.ac.th:443/dspace/handle/123456789/340

http://www.ricethailand.go.th/rice%20web/Index.html

http://www.sema.go.th/files/Content/Technic/k4/0037/DJT/page83.htm

http://119.63.84.108/sims/

ช่อดอก

เรพสีด... ผักกาดให้น้ำมัน

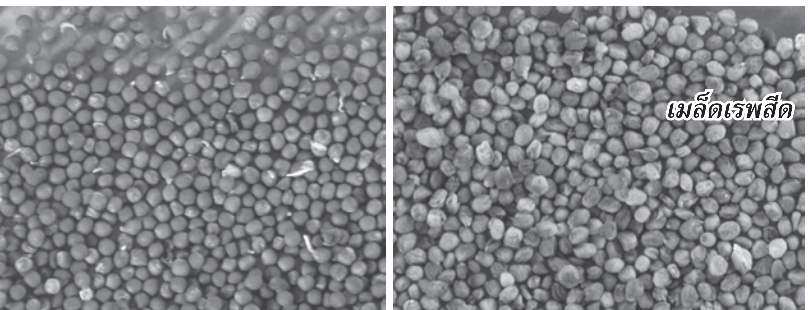
อุดมวิทย์ ไวทยการ อ้อยทิน จันทร์เมือง
และเถลิงศักดิ์ วีระวุฒิ

หลายท่านอาจไม่เชื่อว่าเราสามารถทำน้ำมันจากผักกาดได้ ผักกาดชนิดนี้มีชื่อว่า เรพสีด (Rapeseed) เป็นกลุ่มพืชในวงศ์ Brassicaceae มีชื่อเรียกอื่น เช่น Rape, Turnip rape, Swede rape, Oilseed rape, Rapa, Rapaseed และ Canola เป็นพืชที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผักกาด กะหล่ำปลี บรอคโคลี่ กะหล่ำดอก และเทอร์นิพ

เรพสีดที่มีการปลูกเพื่อผลิตน้ำมันเป็นการค้าส่วนใหญ่เป็นพืชในสกุล Brassica 2 ชนิด ได้แก่ *B. napus* L. (Swede rape) และ *B. rapa* L. (Turnip rape) หรืออาจเป็นชนิดอื่น เช่น *B. juncea* Coss. (Brown mustard) และ *Sinapsis alba* L. (Yellow mustard)

เรพสีด เป็นพืชที่มีการกระจายพันธุ์ในเขตอบอุ่นแถบเมดิเตอร์เรเนียน และเอเชียกลาง โดยธรรมชาติต้องการอากาศเย็น จึงจะติดเมล็ดได้ดี ปัจจุบันมีการปลูกมากในสหภาพยุโรป แคนาดา สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย จีน และอินเดีย โดยเฉพาะในอินเดียมีการปลูกมากถึง 13% ของพื้นที่การเกษตร กระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริการายงานว่าในปี ค.ศ. 2000 เรพสีดจัดอยู่ในอันดับ 3 ของพืชที่ให้น้ำมันรองจากถั่วเหลืองและปาล์มน้ำมัน

เรพสีด เป็นพืชล้มลุกฤดูเดียวหรือปลูกข้ามปี ระบบราก บางชนิดมีรากแก้วเจริญเป็นหัวรูปกระสวย มีลำต้นอวบใหญ่ สูง 90 - 150 ซม. ใบเดี่ยวเรียงตัวแบบสลับ มีนวลปกคลุมแผ่นใบ ใบล่างมีลักษณะขอบใบจักแบบขนนกที่มีพูบนสุดใหญ่กว่าพูล่างๆ (lyrate) ก้านใบยาว 10 - 30 ซม. แผ่นใบเกลี้ยงหรือมีขนแข็งเล็กน้อย ใบส่วนยอดรูปหอก ไม่มีก้านใบขอบใบเรียบ ดอกออกเป็นช่อแบบกระจะ (raceme) แตกช่อแขนงมาก ดอกย่อยสีเหลือง ขนาด 1.2 - 1.5 ซม. ผลเป็นฝักแบบ silique กว้าง 2.5 - 4.0 ซม. มีจงอยที่ปลายฝัก ภายในมีเมล็ดขนาดเล็ก กลม สีน้ำตาลจนถึงสีดำ น้ำหนัก 1,000 เมล็ด หนัก 3 - 4 กรัม

เมล็ดเรพสีด

ลักษณะต้นที่ต่างกัน

ลักษณะดอกเรพสีด

ช่อดอกและดอกกำลังบาน

สายพันธุ์ที่แตกต่างกัน

ประโยชน์ของเรพสีด

เมล็ดเรพสีด มีน้ำมัน 40 - 44% น้ำมันเรพสีดพันธุ์พื้นเมืองมีกรดอีรูซิค (erucic acid) สูงถึง 50% ซึ่งเป็นพิษอ่อนๆต่อมนุษย์หากรับประทานในปริมาณมาก และกลูโคไซโนเลท (glucosinolates) ซึ่งเป็นสารประกอบทางเคมีที่ทำให้คุณค่าทางโภชนาการลดลงและเป็นพิษเมื่อนำไปทำเป็นอาหารสัตว์ ในปี 1979 ประเทศแคนาดา โดย The Western Canadian Oilseed Crushers Association ได้พัฒนาและจดทะเบียนสายพันธุ์เรพสีดที่มีปริมาณกรดอีรูซิคและกลูโคไซโนเลทต่ำ เรียกสายพันธุ์นี้ว่า **คาโนลา (canola)** ซึ่งย่อมาจาก **Can.O.,L-A หรือ Canadian Oilseed Low-Acid** ในปัจจุบันคาโนลาจะหมายถึงสายพันธุ์เรพสีดที่มีกรดอีรูซิคในน้ำมันน้อยกว่า 2% และกลูโคไซโนเลทในกากอาหารน้อยกว่า 3 มิลลิกรัม/กรัม

น้ำมันเรพสีดหรือน้ำมันคาโนลา ประกอบด้วยโอเมก้า-6 และ โอเมก้า-3 อัตราส่วน 2 : 1 และมีปริมาณโอเมก้า-3 อยู่มาก ช่วยลดคลอเรสเตอรอล บำรุงหัวใจ

ช่อดอกกำลังบาน

น้ำมันเรพสีดที่มีจำหน่ายในห้าง

ลดปริมาณไตรกลีเซอไรด์ และป้องกันการแข็งตัวของเกล็ดเลือด จึงมีการนำไปทำน้ำมันสลัด เนย และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ

น้ำมันเรพสีดใช้ในการผลิตเป็นไบโอดีเซล และใช้ได้โดยตรงกับเครื่องยนต์หรือนำไปผสมกับน้ำมันดีเซลในอัตราส่วนตั้งแต่ 2-20% นอกจากนั้นยังนำไปทำเป็นน้ำมันหล่อลื่นที่มีคุณภาพดี เนื่องจากมีความคงตัวในที่อุณหภูมิสูง ใช้เป็นส่วนผสมในโฟมมิ่งเอเจนในอุตสาหกรรมเหมืองแร่ ใช้ในอุตสาหกรรมเคมีสำหรับผลิตอาหารและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น อุตสาหกรรมหล่อลื่นและน้ำมันไฮโดรลิค ส่วนกากเมล็ดหลังจากบีบน้ำมัน มีโปรตีนประมาณ 40% มีความสมดุลของกรดอะมิโนมากกว่าถั่วเหลือง สามารถนำไปทำอาหารสัตว์ได้

การปลูกและดูแลรักษา

สภาพพื้นที่ เรพสีดเป็นพืชที่ขึ้นได้ดีในดินที่โปร่ง เบา ความชื้นพอเหมาะ ระบายน้ำดี และมีธาตุอาหารเพียงพอ

สภาพภูมิอากาศ เรพสีดเจริญได้ดีในช่วงอุณหภูมิ 10-30°C อุณหภูมิที่พอเหมาะคือ 20°C และต้องการช่วงอุณหภูมิต่ำ เพื่อกระตุ้นการออกดอก บางสายพันธุ์ต้องการอุณหภูมิต่ำประมาณ 4°C นาน 8 สัปดาห์ จึงจะออกดอกแต่บางสายพันธุ์ต้องการความเย็นเพียง 2-3 คืนเท่านั้น

ฤดูปลูก เนื่องจากเป็นพืชอายุสั้น ประมาณ 80-100 วัน และชอบอากาศเย็น การปลูกในประเทศไทยจึงควรปลูกในช่วงปลายฝนต่อหนาวหรือฤดูหนาว เพื่อไม่ให้ผลผลิตได้รับความเสียหายจากฝนและอากาศร้อน

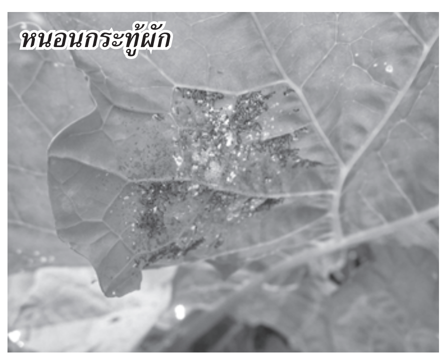
พันธุ์คาโนลา เป็นสายพันธุ์เรพสีดที่มีกรดอีรูซิคและกลูโคไซโนเลทต่ำ เหมาะสำหรับนำไปทำอาหารคนและสัตว์ สำหรับประเทศไทยได้มีการทดลองนำเข้าเมล็ดเรพสีดพันธุ์ต่าง ๆมาปลูกทดลองที่ศูนย์วิจัยพืชไร่เชียงใหม่ ได้แก่ *Brassica carinata* สายพันธุ์ BC-815-2, BC-876-2 และ BC-831-2 เป็นสายพันธุ์จากประเทศสเปน *B. napus* สายพันธุ์ Polo Canola จากสหรัฐอเมริกา สายพันธุ์ Turret และ Target จากประเทศแคนาดา *B. rapa* สายพันธุ์ Polar และ Candle จากประเทศแคนาดา ซึ่งสายพันธุ์เหล่านี้สามารถออกดอกและติดเมล็ดได้ในประเทศไทย

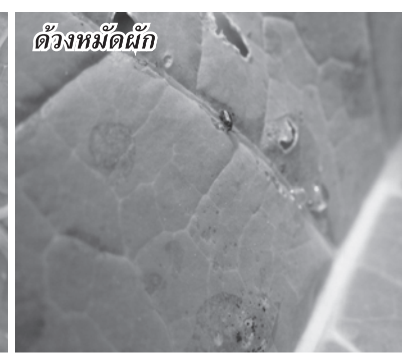
การปลูก ควรมีการไถดินและเก็บวัชพืชก่อนปลูกเพื่อให้ดินร่วนซุย โรยเมล็ดเรพสีดเป็นแถว ใช้เมล็ดอัตรา 0.8-1.0 กก./ไร่ ระยะระหว่างแถว 30-40 ซม. ความลึก 1.2-2.5 ซม. หรือหว่านอัตรา 1.4-1.6 กก./ไร่ ขึ้นกับขนาดเมล็ดและพื้นผิวดิน ความหนาแน่น 65-90 ต้นต่อตารางเมตร

การให้น้ำ เนื่องจากเป็นพืชในสกุลกะหล่ำมีลักษณะใบใหญ่ อวบน้ำ จึงต้องการน้ำเพียงพอในการเจริญเติบโต โดยเฉพาะในช่วงออกดอก แต่ต้องระวังไม่ให้น้ำขัง

การให้ปุ๋ย เรพสีดต้องการธาตุอาหารหลักทั้งไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโปแตสเซียม ในปริมาณเพียงพอ รวมทั้งธาตุรองบางตัว เช่น กำมะถัน

โรคที่สำคัญ โรคลำต้นเน่า จากเชื้อ Sclerotinia Stem rot

หนอนกระทู้ผัก

ด้วงหมัดผัก

แปลงทดลอง

ต้นและใบ

แมลงศัตรูที่สำคัญ ด้วงหมัดผัก เป็นอันตรายร้ายแรงในระยะต้นกล้า หนอนกระทู้ผัก หนอนกระทู้หอม กัดกินใบทุกระยะการเจริญเติบโต

วัชพืช หญ้าชนิดต่าง ๆ เป็นศัตรูสำคัญในระยะต้นกล้า

การเก็บเกี่ยว

ฝักของเรพสีดเป็นฝักยาว เมื่อแก่แล้วจะแตกออกเป็น 2 ซีก ดังนั้นการเก็บเกี่ยวจึงต้องระมัดระวัง ปกติจะมีระยะประมาณ 80-100 วัน หลังปลูก

ผลผลิต

ผลผลิตของเรพสีดมีความผันแปรในแต่ละพื้นที่ เช่น ในยุโรป ผลผลิต 144-180 กก./ไร่ แอฟริกาเหนือ ผลผลิต 48-56 กก./ไร่ ในสหรัฐอเมริกา ผลผลิต 30-500 กก./ไร่

การศึกษาเรพสีดที่ จ. เชียงใหม่

เป็นการศึกษาตามโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุกรรมพืช โดยการนำเรพสีดสายพันธุ์ต่าง ๆ จากต่างประเทศ จำนวน 22 สายพันธุ์ มาปลูกศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์ และลักษณะทางการเกษตร ณ ศูนย์วิจัยพืชไร่เชียงใหม่ ในปี 2552 ประกอบด้วย *B.carinata* 6 สายพันธุ์ *B.napus* 11 สายพันธุ์ *B. napus* var. *napus* 3 สายพันธุ์ และ *B. rapa* 2 สายพันธุ์ พบลักษณะทางพฤกษศาสตร์และลักษณะทางการเกษตรที่สำคัญ ดังนี้

B. carinata มีลักษณะต้นสูง 72-90 ซม. ออกดอก ติดเมล็ด จำนวน 3 สายพันธุ์ วันออกดอก 50% 91 - 115 วัน วันเก็บเกี่ยว 126 วัน หลังปลูก ผลผลิต 4.6 - 20 กรัม/ต้น น้ำหนัก 1,000 เมล็ด หนัก 3.1 - 3.6 กรัม *B. napus* ต้นเตี้ยกว่า *B. carinata* ความสูง 38 - 65 ซม. ทรงต้นและใบไม่แผ่ออก ออกดอก ติดเมล็ด จำนวน 3 สายพันธุ์ วันออกดอก 50% 56 - 74 วัน วันเก็บเกี่ยว 115 วันหลังปลูก ผลผลิต 13.7-16.7 กรัม/ต้น น้ำหนัก 1,000 เมล็ด หนัก 3.3-3.9 กรัม *B.napus* var. *napus* ต้นสูง 53-67 ซม. ทรงใบแผ่ ไม่ออกดอกทุกสายพันธุ์ และ *B. rapa* ต้นเตี้ยความสูง 9 - 10 ซม. วันออกดอก 50% 54 - 58 วัน วันเก็บเกี่ยว 84 วันหลังปลูก ผลผลิต 0.3 - 0.7 กรัม/ต้น น้ำหนัก 1,000 เมล็ด หนัก 1.9 กรัม (ตารางที่ 1) ศัตรูพืชที่พบมากคือ ด้วงหมัดผัก กัดกินใบเป็นรูพรุน และหนอนกระทู้ผัก ซึ่งจะกัดกินใบทุกระยะการเจริญ โรคที่พบคือ โรคลำต้นเน่า (Sclerotinia Stem rot)

ตารางที่ 1 ชื่อพันธุ์เรพสีดที่ออกดอกและติดเมล็ด แสดงความสูง วันออกดอก 50% วันเก็บเกี่ยว ผลผลิตต่อต้นและน้ำหนัก 1,000 เมล็ด

ชื่อพันธุ์	ความสูง (ซม.)	วันออกดอก50%	วันเก็บเกี่ยว	ผลผลิต/ต้น (กรัม)	น้ำหนัก 1,000 เมล็ด (กรัม)
Brassica carinata					
1. BC-815-2	85	91	126	5.0	3.6
2. BC-876-2	88	92	126	20.0	3.2
3. BC-831-2	90	90	115	4.6	3.1
Brassica napus					
4. Polo Canola	65	66	115	13.7	3.3
5. Turret	59	80	115	14.3	3.5
6. Target	55	80	115	16.7	3.9
Brassica rapa					
7. Polar	9	58	84	0.3	-
8. Candle	10	73	84	0.7	1.9

สำหรับพันธุ์ที่ไม่สามารถเก็บเมล็ดได้อาจเนื่องมาจากอุณหภูมิไม่เหมาะสมต่อการติดฝัก ทำให้มีการเจริญเติบโตทางลำต้นเท่านั้น อย่างไรก็ตามเนื่องจากเป็นพืชที่นำเข้ามาทดสอบความเป็นไปได้ในการปลูกในประเทศไทย ซึ่งอาจต้องใช้เวลาในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมหรือศึกษาสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับพืชชนิดนี้ต่อไป

จะเห็นได้ว่า เรพสีด เป็นพืชน้ำมันชนิดหนึ่งที่มีคุณค่าจากการปลูกทดสอบดังกล่าวมาแล้วชี้ให้เห็นว่าสามารถปลูกเรพสีดได้ในประเทศไทย ซึ่งประเทศไทยน่าจะมีศักยภาพในการผลิต เพื่อใช้ประโยชน์จากน้ำมันของพืชชนิดนี้ซึ่งมีคุณค่าหลายประการดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมในหลาย ๆ ด้าน และการนำเข้าเมล็ดพันธุ์เรพสีดจากแหล่งปลูกอื่น ๆ เข้ามาทดลองปลูก เพื่อให้ได้สายพันธุ์ที่เหมาะสมและผลผลิตสูง ปรับตัวได้ในสภาพแวดล้อมของประเทศไทย จะต้องมีการศึกษาวิจัยต่อไปเพื่อศึกษาหาเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมและจำเป็นสำหรับการปลูกเรพสีด ซึ่งจะสามารถนำไปส่งเสริมให้เป็นพืชน้ำมันตัวใหม่ที่มีอายุสั้นเพียง 84 วัน ก็สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้แล้ว

บรรณานุกรม

ไฉน ยอดเพชร. 2536. **พืชผักในตระกูลครูซิเฟอร์.** สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. คณะเกษตรศาสตร์ บางพระ ชลบุรี. 195 หน้า.

วิทยา แสงแก้วสุข. 2541. **เรพสีด,** น. 123-125. ใน พฤกษศาสตร์พืชเศรษฐกิจ. ภาควิชาพืชไร่นา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

http://en.wikipedia.org/wiki/Triangle_of_U

http://www.wisegeek.com/what-is-rapeseed.htm

http://en.wikipedia.org/wiki/Rapeseed

http://www.bioenergywiki.net/Rapeseed

http://extension.oregonstate.edu/catalog/htm/em/em8700

http://en.wikipedia.org/wiki/Talk:Rapeseed

http://www.hort.purdue.edu/newcrop/duke_energy/Brassica_napus.html

http://www.hort.purdue.edu/newcrop/AFCM/canola.html

http://www.svlele.com/rapeseed.htm

ช่อดอกและฝัก

ฝักเรพสีด

กรมหม่อนไหม

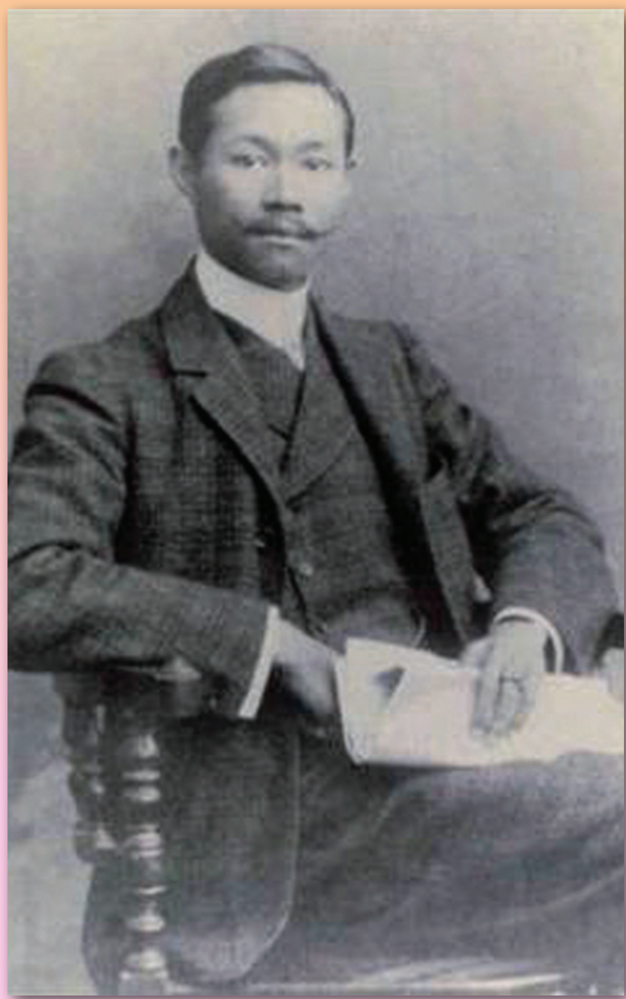
วิโรจน์ แก้วเรือง

กรมหม่อนไหม จัดตั้งขึ้นใหม่เป็นกรมที่ 14 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงลงพระปรมาภิไธย เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2552 สำนักนายกรัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2552 และกฎหมายมีผลใช้บังคับเป็นกรมหม่อนไหมตั้งแต่วันที่ 4 ธันวาคม 2552 เป็นต้นไป ต่อแต่นี้ไป ประเทศชาติและประชาชนจะได้อะไรจากกรมหม่อนไหม กรมใหม่แต่ไม่ใหม่ จะเป็นอย่างไรบ้าง โปรดติดตาม

ย้อนไปเมื่อสมัย**พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5** เราเคยมี **"กรมช่างไหม"** ด้วยสาเหตุประเทศไทยต้องสั่งซื้อผ้าไหมเป็นสินค้าเข้า การทำผ้าไหม

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์ (กรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม)

เป็นอาชีพรองที่ทำกันเล็กๆน้อยๆในชนบท ส่วนใหญ่ผลิตเพื่อใช้ในครอบครัวเท่านั้น แม้แต่โคราชซึ่งเป็นแหล่งเลี้ยงไหมยังต้องสั่งซื้อไหมดิบจากต่างประเทศ ยิ่งกว่านั้นปริมาณการสั่งซื้อผ้าไหมและผ้าฝ้ายเข้ามาเพิ่มทุกๆ ปี เช่นปี 2436 สั่งซื้อเข้ามาเป็นจำนวนเงิน 4,866,821 บาท ต่อมาในปีพ.ศ. 2444 นำเข้ามาเป็นจำนวนเงิน 8,921,719 บาท เพิ่มขึ้นอีกเท่าตัวภายใน 5 ปี รัฐบาลไทยเองก็เริ่มคิดจะส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมการทำผ้าไหมเพื่อจะได้ไม่ต้องสั่งเข้ามา

เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2446 ในสมัยเจ้าพระยาเทเวศร์ วงษ์วิวัฒน์ (ม.ร.ว.หลาน กุญชร) เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ ได้รวมกองการผลิตและกองการเลี้ยงสัตว์เข้าไว้กับกองช่างไหม จัดตั้งเป็น **“กรมช่างไหม”** โดยมี **พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์** (กรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม) พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเสด็จกลับจากการศึกษาวิชาการทางการเกษตรที่ประเทศอังกฤษเป็นอธิบดีพระองค์แรก

การจัดตั้งโรงเรียนช่างไหม

งานหลักของกรมช่างไหมคือ การสร้างโรงเรียนสอนการทำไหมขึ้นในพระราชวังดุสิต เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2444 ผู้ที่เข้ารับการอบรมรุ่นแรกได้แก่บรรดาสตรีในพระราชสำนัก 16 คน วิชาที่ทำการอบรม ได้แก่ วิชาเกี่ยวกับการปลูกหม่อน วิธีการเลี้ยงไหม วิธีการเก็บรังไหม วิธีการสาวไหมฯลฯ ตอนเช้าเป็นทฤษฎี ตอนบ่ายเป็นภาคปฏิบัติ ผู้ทำหน้าที่อบรมได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญชาวญี่ปุ่นที่รัฐบาลไทยจ้าง ได้แก่ ดร.โทยาม่า, นายทาคาโน และนายฮิราโน

กรมหม่อนไหม ตั้งขึ้นโดยพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2447 มีการเปิดโรงเรียนสอนการทำไหมขึ้นที่ปทุมวันเรียกว่า **"โรงเรียนกรมช่างไหม"** หรือ **"โรงเรียนช่างไหม"** โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการสร้างผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนพนักงานคนไทยขึ้นแทนคนญี่ปุ่น ช่วงเวลา 2 ปีที่ฝึกปฏิบัติอยู่จะให้เงินอุดหนุนแก่ผู้เข้ารับการอบรมคนละ 20 บาท เมื่อเรียนจบแล้วจะต้องรับราชการเป็นเวลา 5 ปี โรงเรียนปทุมวัน เป็นโรงเรียนและสถานีทดลองเลี้ยงไหม มีหอพักสำหรับนักเรียนด้วย แรกเปิดมีนักเรียน 13 คน โดยมีนักเรียนหญิง 2 คนเข้ามาฝึกหัดการสาวไหม โรงเรียนจะสอนวิชาภูมิศาสตร์ ภาษาอังกฤษและภาษาเยอรมัน ทำให้โรงเรียนของกรมช่างไหมมีมาตรฐานสูง โรงเรียนกรมคลองและโรงเรียนกรมแผนที่จึงฝากนักเรียนมาเรียนด้วย และชื่อของโรงเรียนเปลี่ยนเป็น **"โรงเรียนวิชาการเพาะปลูก"** หรือ **"โรงเรียนเพาะปลูก"** นักเรียนกรมช่างไหมที่สำเร็จการศึกษาได้ไปทำงานเป็นหัวหน้าและรองหัวหน้าประจำสถานีทดลองเลี้ยงไหมต่างๆ ในภาคอีสาน ต่อจากชาวญี่ปุ่นที่หมดสัญญาแล้ว

ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2451 กรมช่างไหมย้ายไปรวมอยู่ที่เดียวกับที่ทำการกระทรวงเกษตราธิการและสถานีทดลองเลี้ยงไหมที่ปทุมวันก็ย้ายไปรวมกับสถานีทดลองเลี้ยงไหมที่โคราช โรงเรียนเพาะปลูกรวมกับโรงเรียนของกรมแผนที่และโรงเรียนกรมคลอง เรียกว่า **"โรงเรียนกระทรวงเกษตราธิการ"** โดยมีพระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์ ทรงดำเนินการมาตั้งแต่โรงเรียนกรมช่างไหม และในที่สุดโรงเรียนก็ได้พัฒนามาจนกลายเป็น **"มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์"** ในปัจจุบัน

การสิ้นพระชนม์ของพระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์ เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2452 ทำให้ขาดการสนับสนุนและดำเนินการด้านหม่อนไหมอย่างจริงจัง กอปรกับเกิดการระบาดของโรคไหม รัฐบาลจึงได้ประกาศปิดสถานีทดลองเลี้ยงไหมและสาขาทุกแห่งเมื่อปี พ.ศ. 2456

กรมช่างไหม

กรมช่างไหม สาขาเมืองนครราชสีมา

การฟื้นฟูการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมในยุคปัจจุบัน

พ.ศ. 2478 ภาครัฐเริ่มให้ความสำคัญกับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมอีกครั้งหนึ่ง โดยมี **หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ** อธิบดีกรมเกษตรและประมง จัดพิมพ์คำแนะนำการเลี้ยงไหมทำไหม ของหลวงชำนาญโกสัยศาสตร์ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้สนใจในการเลี้ยงไหม พ.ศ. 2479 กระทรวงเศรษฐการ ได้จัดตั้งโรงงานสาวไหมที่จังหวัดนครราชสีมา กระทรวงเกษตราธิการมอบหมายให้กรมเกษตรดำเนินการส่งเสริมการเลี้ยงไหมแก่เกษตรกร ในปี 2481 ได้มีการตั้งสถานีส่งเสริมการเลี้ยงไหมขึ้นที่ปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ต่อมาจัดตั้งสถานีส่งเสริมการเลี้ยงไหมหนองคาย ห้วยแก้ว และพุทไธสง สังกัดกองพืชพันธุ์ กรมกสิกรรม

ในปี พ.ศ. 2493 รัชสมัย**พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช** ได้จัดตั้งสถานีส่งเสริมการเลี้ยงไหมร้อยเอ็ด พ.ศ. 2510 จอมพลผิน ชุณหะวัน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรซื้อกิจการโรงงานน้ำตาลที่จังหวัดอุบลราชธานี

ตั้งเป็นสถานีส่งเสริมการเลี้ยงไหมขึ้น ในปี พ.ศ. 2512 รัฐบาลไทยได้รับการสนับสนุนจากรับบาลญี่ปุ่น ดำเนินงานด้านวิจัยหม่อนไหม การผลิตไข่ไหม โรคแมลงศัตรูหม่อนไหมและการสาวไหมที่ศูนย์วิจัยหม่อนไหมนครราชสีมาและสถานีทดลองในเครือข่าย 4 แห่ง คือ อุดรธานี ขอนแก่น มุกดาหารและอุบลราชธานี สังกัด**กรมวิชาการเกษตร** เพื่อผลิตไข่ไหมและส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตเส้นไหมได้ทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน พร้อมขยายงานส่งเสริมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสู่ **กรมส่งเสริมการเกษตร** ก่อนดำเนินการทำให้อุตสาหกรรมการทำไหมเจริญรุ่งเรืองขึ้นมาเป็นลำดับ

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานจะสัมฤทธิ์ผลดียิ่งขึ้นถ้าหน่วยงานต่าง ๆ ได้ร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว จึงดำเนินการ

จัดตั้ง **“สถาบันหม่อนไหมแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ”** โดยมีลำดับการดำเนินงานดังนี้

17 ธันวาคม 2545 คณะกรรมาธิการศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร มีหนังสือเสนอนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการ เรื่องการอนุรักษ์หม่อนไหมไทย

18 กุมภาพันธ์ 2546 สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี มีหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องขอให้จัดตั้งสถาบันหม่อนไหม เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

4 เมษายน 2546 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีหนังสือเรียนเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เห็นสมควรจัดตั้งสำนักงานหม่อนไหมแห่งชาติขึ้น เพื่อทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพหลักในการบริหารจัดการภารกิจต่าง ๆที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ให้มีการปฏิบัติงานอย่างบูรณาการ เป็นเอกภาพ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

11 มิถุนายน 2546 สถาบันวิจัยหม่อนไหม กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ร่วมสัมมนากับมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เพื่อหาบทสรุปในการคุ้มครองผ้าไหมไทย

3 สิงหาคม 2547 คณะรัฐมนตรีได้จัดตั้งสถาบันหม่อนไหมแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

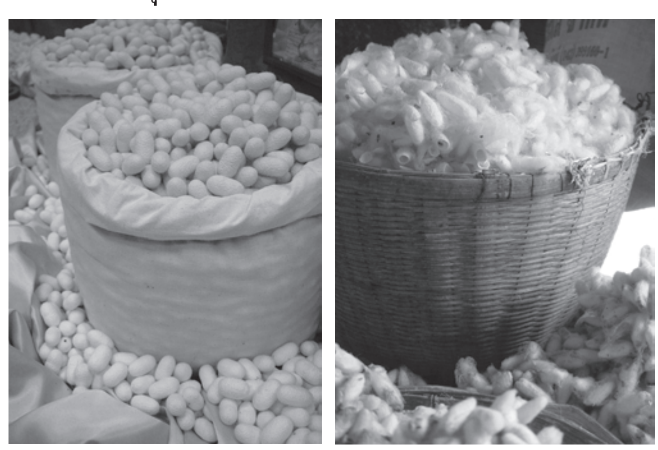
11 สิงหาคม 2548 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เรื่องการจัดตั้งสถาบันหม่อนไหมแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เป็นส่วนราชการในสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการและบริหารจัดการด้านหม่อนไหมให้เป็นไปอย่างเป็นระบบครบวงจร

การดำเนินงานของสถาบันหม่อนไหมแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ยังไม่บรรลุภารกิจอย่างเป็นระบบครบวงจร จึงได้ดำเนินการขอจัดตั้ง เป็นหน่วยงานระดับกรมดังนี้

“กรมหม่อนไหม” ได้รับการจัดตั้งขึ้นในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีผลเป็นหน่วยงานตามกฎหมาย ตั้งแต่วันที่ 4 ธันวาคม 2552 เป็นต้นมา และเป็นกรมลำดับที่ 14 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในการดำเนินการจัดตั้งได้มีขั้นตอน ดังนี้

17 มิถุนายน 2551 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีคำสั่งที่ 287/2551 แต่งตั้งคณะทำงานเตรียมการจัดตั้งกรมหม่อนไหม

5 สิงหาคม 2551 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการสมควรยกฐานะสถาบันหม่อนไหมแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเป็น **“กรมหม่อนไหม”** สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อหน่วยงานว่า

“กรมหม่อนไหม” โดยขอให้มีการบันทึกไว้ว่า **“ตั้งโดยพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ”** ตามหนังสือสำนักราชเลขาธิการ ที่ รล 0010.1/10887 ลงวันที่ 14 พฤศจิกายน 2551

13 สิงหาคม 2552 สภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (จัดตั้งกรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) และให้นำเสนอวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

12 ตุลาคม 2552 วุฒิสภาเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (จัดตั้งกรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) และให้ส่งสภาผู้แทนราษฎรดำเนินการต่อไป

29 ตุลาคม 2552 นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (จัดตั้งกรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไป

26 พฤศจิกายน 2552 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงลงพระปรมาภิไธย ในพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2552 และสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 126 ตอนที่ 92 ก หน้า 1 – 3 วันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2552 กฎหมายมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2552 เป็นต้นไป

17 ธันวาคม 2552 นำร่างกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบแล้ว เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 เสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณาลงนามให้มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไป

22 ธันวาคม 2552 นายกรัฐมนตรีลงนามกฎกระทรวงว่าด้วยกลุ่มภารกิจ (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2552 และประกาศราชกิจจานุเบกษาเล่ม 126 ตอนที่ 98 ก หน้า 116 – 117 วันที่ 28 ธันวาคม 2552

กรมหม่อนไหมในปัจจุบัน

23 ธันวาคม 2552 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ลงนามในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมหม่อนไหมและกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เล่มที่ 126 ตอนที่ 98 ก หน้า 125 –126 วันที่ 28 ธันวาคม 2552 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2552 และประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126 ตอนที่ 98 ก หน้า 11– 124 วันที่ 28 ธันวาคม 2552

การดำเนินงานของกรมหม่อนไหมจะมุ่งเน้น

1. การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานของไหมไทยให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก สร้างตราสินค้า (Brand name) ของประเทศไทย ภายใต้เครื่องหมายรับรองคุณภาพสินค้าตรานกยูงพระราชทานทั้ง 4 ชนิด ซึ่งจะสร้างความเชื่อถือความภูมิใจ และความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภคทั้งภายในและต่างประเทศ

2. อนุรักษ์ภูมิปัญญา มรดกทางวัฒนธรรมของไหมไทยทั้งด้านชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ประเพณีของชนเผ่าต่าง ๆ เก็บรวบรวมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของไทยรวมทั้งการพัฒนาให้เป็นสินค้าคุณภาพสูงของไทย รวมทั้งด้านการศึกษาวิเคราะห์ภูมิปัญญาด้านการฟอกย้อมด้วยสีธรรมชาติ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมานาน เป็นการ ลดการใช้สารเคมี เป็นการช่วยลดปัญหาโลกร้อนอีกด้วย

3. เพิ่มผลผลิต ลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ให้มีรายได้มากขึ้น ใช้เวลาว่างจากการผลิตพืชอื่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกี่ยวกับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าเป็นวิถีชีวิตของเกษตรกรทั่วไปโดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นรายได้หลักของแม่บ้านเกษตรกร ที่ช่วยค่าใช้จ่ายในด้านการศึกษาและค่าใช้จ่ายในครัวเรือน นอกจากนี้ยังช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกร ในกรณีที่พืชหลักประสบปัญหาด้านราคาหรือภัยธรรมชาติ ช่วยให้เกษตรกรไม่ละทิ้งถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดี

4. ทำการวิจัยและพัฒนาหม่อนและไหมให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูง และปลอดภัยต่อผู้บริโภคทั้งทาง

ด้านเภสัชโภชนาภัณฑ์ (ผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพ) เวชภัณฑ์และเครื่องสำอาง

โครงสร้างกรมหม่อนไหม

เพื่อให้การดูแลเกษตรกรเป็นไปอย่างทั่วถึงทุกภูมิภาค กรมหม่อนไหมจึงได้กระจายการบริหารจัดการออกไปเป็นสำนักงานส่วนกลาง ๔ สำนัก เพื่อดำเนินการในด้านการบริหาร กำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ ให้เป็นระบบและถ่ายทอดไปสู่การบริหารในส่วนภูมิภาค

มีสำนักงานเขต 5 เขต เขต 1 ภาคเหนือที่จังหวัดแพร่ เขต 2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่จังหวัดอุดรธานี เขต 3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางที่จังหวัดขอนแก่น เขต 4 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างที่จังหวัดนครราชสีมา และเขต 5 ภาคใต้ที่จังหวัดชุมพร สำนักงานเขตจะทำหน้าที่เป็นกรมย่อย ควบคุม กำกับ ดูแล การบริหารจัดการลงไปสู่ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ที่เป็นเครือข่าย กระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ จำนวน 21 ศูนย์

แผนยุทธศาสตร์กรมหม่อนไหม

กรมหม่อนไหมได้ทบทวนแผนยุทธศาสตร์ โดยมีเป้าหมายการดำเนินการให้หม่อนไหมและผลิตภัณฑ์ได้รับการอนุรักษ์ พัฒนาและส่งเสริมจนเป็นที่ยอมรับ สินค้าไหมไทยขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และเกิดค่านิยมในการบริโภคสินค้าไหมไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และประเด็นยุทธศาสตร์ไว้ดังนี้

วิสัยทัศน์

"องค์กรนำในการอนุรักษ์ภูมิปัญญา พัฒนาไหมไทยสู่สากล"

พันธกิจ

1. พัฒนาศักยภาพการผลิตสินค้าหม่อนไหม และผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานระดับสากล
2. พัฒนาระบบการจัดการสินค้าหม่อนไหม และการตลาดอย่างเป็นระบบครบวงจร เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรและผู้ประกอบการ
3. ดำเนินการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และคุ้มครองพันธุกรรมหม่อนไหม นวัตกรรม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาด้านหม่อนไหม ผลิตภัณฑ์จากหม่อนไหม และผลพลอยได้
4. ศึกษาวิจัย ทดลองและพัฒนาเกี่ยวกับพันธุ์ เทคโนโลยีการผลิต การอารักขา วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว การแปรรูป นวัตกรรม และมาตรฐานเกี่ยวกับหม่อนไหม ผลิตภัณฑ์จากหม่อนไหม และผลพลอยได้
5. ส่งเสริมและสนับสนุน สร้างระบบเครือข่ายและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตและการจัดการผลผลิตหม่อนไหม ตลอดจนเผยแพร่องค์ความรู้ บริการข้อมูล และพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ด้านหม่อนไหม

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. พัฒนาระบบการจัดการสินค้าหม่อนไหมไทยและการตลาด
2. อนุรักษ์และคุ้มครองภูมิปัญญาหม่อนไหมไทย
3. วิจัยและพัฒนาหม่อนไหมไทยครบวงจร
4. เพิ่มผลิตภาพการผลิตหม่อนไหมไทย

ดังนั้นจึงเชื่อมั่นว่า กรมหม่อนไหม กรมน้องใหม่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะสามารถปฏิบัติตามภารกิจที่เพิ่มขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดทำหน้าที่รับผิดชอบ ดูแลเรื่องหม่อนไหมทั้งระบบ โดยการครอบคลุมถึงพัฒนาพันธุ์ การอนุรักษ์และคุ้มครองพันธุกรรมหม่อนไหม การตรวจสอบและรับรองมาตรฐานหม่อนไหม การส่งเสริมสนับสนุน และการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านหม่อนไหม รวมทั้งการส่งเสริมเอกลักษณ์ การสร้างค่านิยมเกี่ยวกับหม่อนไหมให้เป็นสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า สร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้แก่คนไทยและชาติไทยสืบต่อไปอย่างยั่งยืน

น.ส.พ. กสิกร

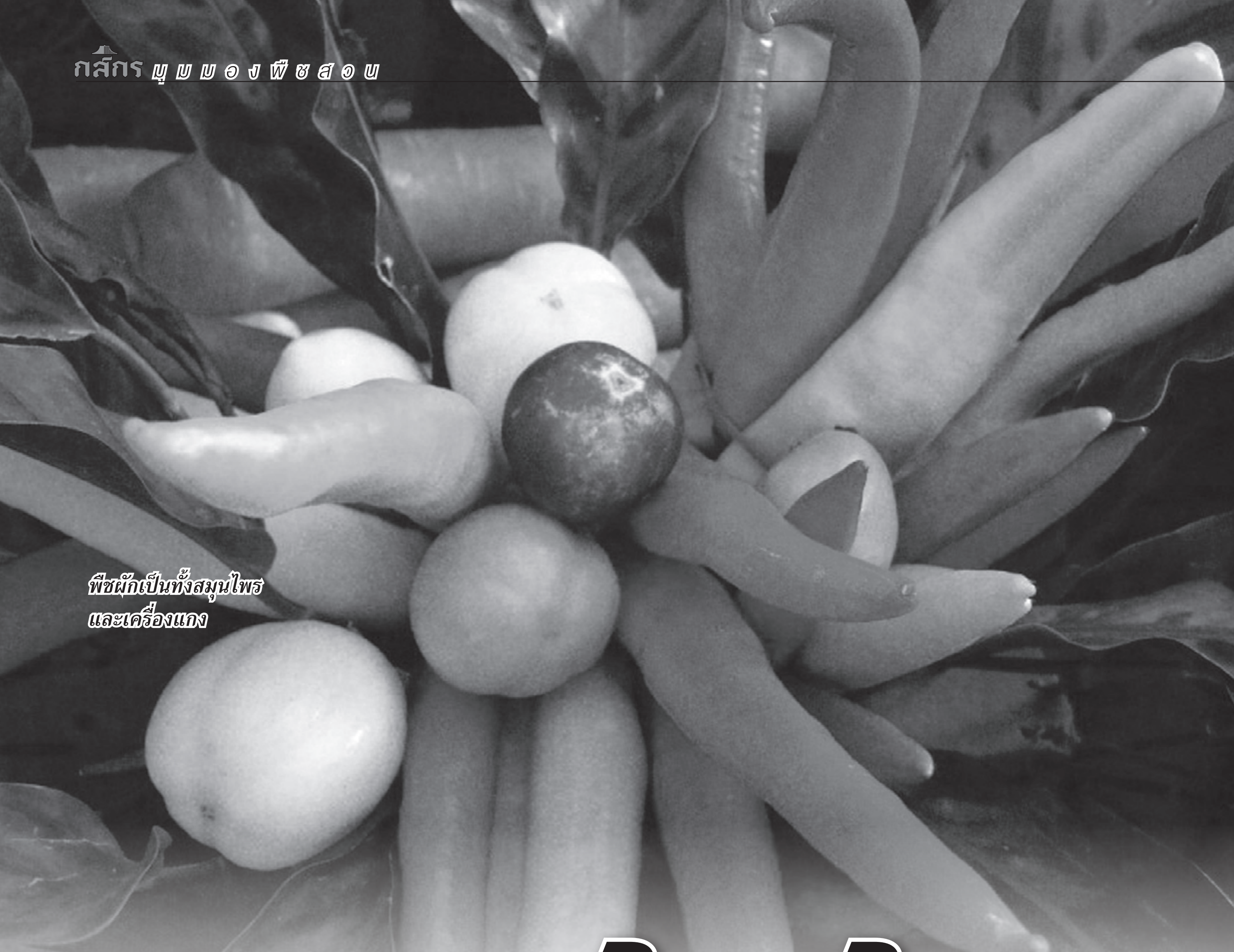
บรรณานุกรม

กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการกรมหม่อนไหม. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2552. ในราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 126. ตอนที่ 98 ก. ลงวันที่ 28 ธันวาคม 2552.

พระราชบัญญัติ ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 7). 2552. ในราชกิจจานุเบกษา. หน้า 1 เล่มที่ 126. ตอนที่ 92 ก. ลงวันที่ 3 ธันวาคม 2552.

พจนา วีระโสภณ วิโรจน์ แก้วเรือง จรรยา ปั้นเหน่งเพชร และทิพรรณีย์ เสนะวงศ์. 2544. **เอกราชของชาติไทยบนเส้นทางสายไหม.** สถาบันวิจัยหม่อนไหม กรมวิชาการเกษตร 69 หน้า.

พืชผักเป็นทั้งสมุนไพร
และเครื่องแกง

สมุนไพรไทย มีดีกว่าที่คิด

รัฐศักดิ์ พลสิงห์

สมุนไพร ไทยนี้ มีค่ามาก   พระเจ้าอยู่หัว ทรงฝาก ให้รักษา
แต่ปู่ย่า ตายาย ใช้กันมา   ควรลูกหลาน รู้รักษา ใช้สืบไป
เป็นเอกลักษณ์ ของชาติ ควรศึกษา   วิจัยยา ประยุกต์ใช้ ให้เหมาะสมัย
รู้ประโยชน์ รู้คุณโทษ สมุนไพร   เพื่อคนไทย อยู่รอด ตลอดกาล

พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

การจัดนิทรรศการสมุนไพรไทย ในงานเปิดบ้านงานวิจัยสถาบันวิจัยพืชสวน 2553

สมุนไพรคืออะไร

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 คำว่า สมุนไพร หมายถึง พืชที่ใช้ทำเป็นเครื่องยา สมุนไพรกำเนิดมาจากธรรมชาติและมีความหมายต่อชีวิตมนุษย์โดยเฉพาะ ในทางสุขภาพ อันหมายถึงทั้งการส่งเสริมสุขภาพและการรักษาโรค

ความหมายของยาสมุนไพร พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 ได้ระบุว่า ยาสมุนไพร หมายความว่า ยาที่ได้จากพฤกษาชาติ สัตว์ หรือแร่ธาตุ ซึ่งมิได้ผสมปรุงหรือแปรสภาพ เช่น พืชก็ยังเป็นส่วนของราก ลำต้น ใบ ดอก ผล ฯลฯ ซึ่งมิได้ผ่านขั้นตอนการแปรรูปใด ๆ แต่ในทางการค้าสมุนไพรมักจะถูกดัดแปลงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ถูกหั่นให้เป็นชิ้นเล็กลง บดเป็นผงละเอียด หรืออัดเป็นแท่ง แต่ในความรู้สึกของคนทั่วไปเมื่อกล่าวถึงสมุนไพร มักนึกถึงเฉพาะต้นไม้ที่นำมาใช้เป็นยาเท่านั้น

หากจะกล่าวโดยสรุปจะได้ความหมายของคำว่า สมุนไพรคือ พืชที่มีสรรพคุณในการรักษาโรค หรืออาการเจ็บป่วยต่าง ๆ หรือจะกล่าวสั้นก็คือ พืชที่ใช้ทำเป็นเครื่องยา

ส่วน ยาสมุนไพรคือ ยาที่ได้จากส่วนของพืช สัตว์ และแร่ ซึ่งยังมิได้ผสมปรุง หรือ แปรสภาพ ส่วนการนำมาใช้อาจดัดแปลงรูปลักษณะของสมุนไพรให้ใช้ได้สะดวกขึ้น เช่น นำมาหั่นให้มีขนาดเล็กลง หรือ นำมาบดเป็นผง เป็นต้น

อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน มีผู้พยายามศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนายาสมุนไพรให้สามารถนำมาใช้ในรูปแบบที่สะดวกยิ่งขึ้น เช่น นำมาบดเป็นผงบรรจุแคปซูล ตอกเป็นยาเม็ด เตรียมเป็นครีมหรือยาขี้ผึ้งเพื่อใช้ทาภายนอก เป็นต้น ในการศึกษาวิจัยเพื่อนำสมุนไพรมาใช้เป็นยาแผนปัจจุบันนั้น ได้มีการวิจัยอย่างกว้างขวาง โดยพยายามสกัดสารสำคัญจากสมุนไพรเพื่อให้ได้สารที่บริสุทธิ์ ศึกษาคุณสมบัติทางด้านเคมี ฟิสิกส์ของสารเพื่อให้ทราบว่าเป็นสารชนิดใด ตรวจสอบฤทธิ์ด้านเภสัชวิทยาในสัตว์ทดลองเพื่อดูให้ได้ผลดีในการรักษาโรคหรือไม่เพียงใด ศึกษาความเป็นพิษและผลข้างเคียง เมื่อพบว่าสารชนิดใดให้ผลในการรักษาที่ดีโดยไม่มีพิษหรือมีพิษข้างเคียงน้อยจึงนำสารนั้นมาเตรียมเป็นยารูปแบบที่เหมาะสมเพื่อทดลองใช้ต่อไป

สมุนไพรไทยมีดีกว่าที่คิด

เรื่องของสมุนไพร ไม่ใช่เฉพาะเอกชนเท่านั้นที่สนใจ หน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานให้ความสนใจ และให้ความสำคัญในการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย กรมวิชาการเกษตร

ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรไทย

เมล็ดสะเดา สมุนไพรกำจัดแมลง

เป็นหน่วยงานรัฐอีกหน่วยงานหนึ่งที่ดำเนินการเรื่องของสมุนไพร โดยมีการตั้งกลุ่มงานสมุนไพร สถาบันวิจัยพืชสวนขึ้นมารับผิดชอบ มีการศึกษา วิจัย ค้นคว้า รวบรวมสมุนไพรหลากหลายชนิด จัดทำเป็นเอกสารแนะนำให้ผู้ที่สนใจนำไปใช้ อาทิ

พืชสมุนไพรในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช เพื่อนำมาใช้ทดแทนการใช้สารเคมี ทำให้ไม่มีสารพิษตกค้าง ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและศัตรูธรรมชาติ ต้นทุนการผลิตก็ลดลง เช่น

- **กลอย** นำไปใช้ในการฆ่าแมลง เช่น เพลี้ยอ่อน แมลงสิง และแมลงทั่วไป โดยโขลกกลอย 1 กิโลกรัม หมักในน้ำ 1 ปี๊บ ทิ้งค้างคืน 1-2 คืน นำไปฉีดพ่นฆ่าแมลง
- **ตะไคร้หอม** ใช้ทำยาป้องกันกำจัดแมลง และล่อแมลงวันตัวผู้ ใช้ใบสดที่แก่จัดผสมกับหัวข่าสด และใบสะเดาสด บดให้ละเอียดในอัตราที่เท่ากัน แช่ในน้ำ 1 ปี๊บ หมัก 1 คืน กรองเอาเฉพาะน้ำ ผสมกับน้ำสะอาด 10 ช้อนแกงต่อน้ำ 20 ลิตร ฉีดกำจัดแมลงในพืชผัก และไม้ผล และยังสามารถนำมากลั่นเป็นน้ำมันหอมระเหย พ่นทาผิวหนังกันยุงและแมลงได้อีกด้วย

ตะไคร้หอม ไล่ยุง

- **เถาวัลย์เปรียง** นำไปใช้ฆ่าแมลง ด้วยการทุบรากประมาณ 1 กิโลกรัม แช่น้ำ 1 ปี๊บ ค้างคืน แล้วนำน้ำหมักไปฉีดพ่นฆ่าแมลงได้หลายชนิด
- **สะเดา** ใช้รักษาผิวหนัง และฆ่าแมลง โดยใช้เมล็ดหรือใบสะเดาบด 1 กิโลกรัมต่อน้ำ 20 ลิตรหมักค้างคืน หรือนำแล้วนำไปฉีดพ่นไล่แมลงได้หลายชนิด
- **มะคำดีควาย** ใช้ฆ่าแมลงเช่นกัน โดยนำผลมะคำดีควาย 1 กิโลกรัม ทุบให้เนื้อผลแตก นำไปหมักในน้ำ 1 ปี๊บ ทิ้งไว้ 1 คืน นำไปฉีดพ่นฆ่าแมลงศัตรูพืช
- **โล่ติ๊น หรือ หางไหล** ใช่ฆ่าหนอนหรือแมลงโดยใช้ส่วนของรากทุบแช่น้ำ แล้วนำน้ำไปรดสวนผักเพื่อฆ่าหนอนหรือแมลงที่มาทำลายผัก
- **แห้วหมู** ใช้รากหรือเหง้าประมาณ 1-2 กิโลกรัม แช่น้ำ 1 ปี๊บ ทิ้งค้างคืน นำน้ำไปฉีดพ่นฆ่าแมลง
- **หนอนตายหยากเล็ก** ใช้เหง้า 10 กิโลกรัม กากน้ำตาล 10 กิโลกรัม ตะไคร้ทั้งต้น 5 กิโลกรัม ใบหูเสือ ใบสาบเสือ มาบดให้ละเอียดหมักไว้ ผสมน้ำฉีดพ่นฆ่าแมลงในสวนส้มได้ดี

พืชสมุนไพรที่ใช้ทำน้ำมันหอมระเหย สามารถนำมาเป็นสมุนไพรแก้โรคต่าง ๆ มากมาย เช่น

กรรณิการ์ แก้ลมวิงเวียน เจริญอาหาร

จำปี บำรุงหัวใจ

– **จำปี** ใช้ดอก บำรุงหัวใจ บำรุงประสาท บำรุงโลหิต น้ำมันจากดอกและผล บำรุงธาตุ แก้คลื่นเหียน แก้ไข้ ขับปัสสาวะ ใบ แก้โรคประสาท แก้ป่วงแก่น บำรุงประจำเดือน รากแห้งหรือเปลือกราก ผสมนมสำหรับบ่มฝี

– **ช้าพลู** ใช้ใบขับเสมหะ ทำให้เสมหะงวด ทำให้เลือดลมซ่าน เจริญอาหาร ดอก (ผล) ใช้ขับเสมหะ แก้เสมหะในทรวงอก ราก ทำให้เสมหะแห้ง ขับลมในลำไส้ และบำรุงธาตุ

– **กรรณิการ์** ใบแก้ไข้ แก้ปวดข้อ บำรุงน้ำดีเจริญอาหาร ดอก แก้ลมวิงเวียน แก้ไข้ เปลือก ใช้เปลือกต้มแก้ปวดศีรษะ ต้นรสหวานเย็นฝาด

– **กระดังงา** ดอกใช้ ปรุงเป็นยา แก้ลมและบำรุงเลือด รักษาโรคหืด ใบและเนื้อไม้ ต้มน้ำกินเป็นยาขับปัสสาวะ ใบเป็นยาแก้คัน ต้น กิ่ง ก้าน ขับปัสสาวะ แก้ขับปัสสาวะพิการ

– **กฤษณา** เนื้อไม้ บำรุงโลหิตในหัวใจ บำรุงตับและปอดให้เป็นปกติ แก้ลม แก้ลมอ่อนเพลีย แก้ไข้ บำรุงโลหิต รักษาโรคปวดข้อ แก่นไม้ บำรุงโลหิต บำรุงหัวใจ บำรุงตับ และปอดให้ปกติ

– **แก้ว** ใช้ก้านและใบสดบดแช่แอลกอฮอล์ 24 ชั่วโมง ใช้ทาหรือเป็นยาฉีดระงับปวด แก้ปวดฟัน ก้าน ใช้ทำความสะอาดฟัน รากและใบสด แก้ผดผื่นคันจากความชื้นหรือแมลงกัดต่อย

– **โกฐจุฬาลำพา** ใช้ทั้งต้น แก้ไข้ที่มีผื่นขึ้นตามตัว เช่น หัดเหือด สุกใส ฝีดาษ ไข้รากสาด แก้หืด ไอ แก้ไข้เพื่อเสมหะ

– **จำปา** ใช้ดอก ปรุงเป็นยาหอม บำรุงหัวใจ เปลือกต้น สมาน แก้ไข้ ราก เป็นยาบำรุงธาตุบำรุงกำลัง บำรุงเส้นผมแก้ผมหงอก บำรุงผิวหนังให้เปล่งปลั่งแก้ท้องผูก แก้ลม แก้พรรดึก แก้ไอ

ช้าพลู ขับเสมหะ

จำปา ใช้รากเป็นยาบำรุงกำลัง

– **พิกุล** ใช้เปลือกต้น ฆ่าแมลงกินฟัน กระพี้ แก้เกลื้อน แก่น บำรุงโลหิต ใบ ฆ่าเชื้อกามโรค ดอก แก้ลม บำรุงโลหิต ราก บำรุงโลหิต แก้เสมหะ

พืชสมุนไพรเพื่อความงาม เป็นสมุนไพรรักษาโรคต่าง ๆ ได้มากมายเช่นกัน เช่น

– **กวาวเครือขาว** หัว ต้มน้ำดื่มบำรุงกำลัง เป็นยาอายุวัฒนะ บำรุงเนื้อให้เจริญทำให้เลือดคั่งเต่งที่มดลูก บำรุงอวัยวะสืบพันธุ์ให้เจริญ รับประทานขนาดเท่าเมล็ดพริกไทย 1 เม็ดต่อวัน

ดอกพิกุล แก้ลม บำรุงโลหิต

กวาวเครือ เป็นยาบำรุงกำลัง

ขมิ้นชัน แก้เหงือกบวม

มะกรูด แก้หลอดลมอักเสบ

– **ขมิ้นชัน** เหง้าสด แก้โรคเหงือกบวมเป็นหนอง รักษาแผลสด แก้โรคกระเพาะแก้ไข้คลั่งเพ้อ แก้ไข้เรื้อรัง ผอมเหลือง แก้โรคผิวหนัง แก้ท้องร่วง แก้บิด พอกแผล แก้เคล็ดขัดยอก ขับผายลม คุมธาตุ หยอดตาแก้ตาบวม ตาแดง ทาแก้แผลถลอก แก้โรคผิวหนังผื่นคัน แก้ท้องอืดเฟ้อ รักษาแผลในกระเพาะอาหาร

– **มะกรูด** ใบต้มดื่มแก้หลอดลมอักเสบ แก้เจ็บคอ ตับอักเสบ กระตุ้นน้ำลาย ขับปัสสาวะ ปวดตามข้อ แนวประสาท ตำพอกแก้ปวดบวม แก้อักเสบ จุดด่างดำบนใบหน้า ราก เถา รสหวานต้มน้ำดื่มแก้ไอ แก้หวัด รากเถา รสเปรี้ยว ต้มดื่มแก้หืด เจ็บคอ ไอแห้ง กัดเสมหะ แก้ร้อนในอาเจียน ตับอักเสบ ดีซ่าน ขับปัสสาวะ ขับเสมหะ ผลรสเปรี้ยว ใช้ทำยาดอง ฟอกโลหิตระดู ถอนพิษผิดสำแดง ผิวลูก รสปร่าหอมติดร้อน ขับลมในลำไส้ ขับระดู

มะเขือเทศแก้กระหาย และเป็นยาระบายอ่อน ๆ

– **มะเขือเทศ** ใบสด นำมาตำละเอียดใช้เป็นยาทาหรือพอกแก้ผิวหนังถูกแดดเผา ผลสด นำมารับประทานสด หรือต้มเอาน้ำแกงกินเป็นยาแก้กระหายน้ำ เป็นยาระบายอ่อน ๆ ทำให้เจริญอาหาร ช่วยขับพิษ และสิ่งที่คั่งค้างในร่างกาย ช่วยบำรุง และกระตุ้นกระเพาะอาหาร ลำไส้ และไต ราก ใช้รากสด นำมาต้มเอาน้ำกินเป็นยาแก้ปวดฟันหรือใช้น้ำที่ต้มน้ำมาล้างบาดแผล

– **บัวบก** ต้นนำมาต้มน้ำดื่ม แก้ฟกช้ำ ลดอาการอักเสบได้ดี ทำครีมทาผิวหนัง แก้อักเสบเป็นเครื่องดื่มแก้ร้อนใน

– **พลับพลึง** หัวใช้ต้มเอาน้ำรับประทานทำให้อาเจียนเป็นเสมหะ เป็นยาบำรุงกำลัง เป็นยาระบาย รักษาโรคเกี่ยวกับน้ำดีโรคเกี่ยวกับปัสสาวะ ใบ ใช้ลนไฟพอนิ่ม แก้เคล็ดบวม ขัดยอก ใช้ตำปิดศีรษะแก้ปวดศีรษะ ลดอาการไข้ ใช้ต้มดื่มทำให้อาเจียน รากใช้ตำพอกแผลหรือเคี้ยวกลืน รักษาพิษยางน่อง เมล็ดใช้เป็นยาขับปัสสาวะ ขับประจำเดือน เป็นยาระบาย ยาบำรุง

– **ว่านหางจระเข้** นำวุ้นจากใบล้างน้ำให้สะอาด ฝานทาหรือปิดแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ดับพิษร้อน น้ำจากเมือกใบใช้ทาผิวป้องกัน และบรรเทาอาการผิวหนังเกรียมไหม้จากแดดหรือรังสี ทาผิวรักษาสิวฝ้า และขจัดรอยแผลถลอก นอกจากนั้นน้ำวุ้นกินรักษาโรคกระเพาะ แก้ร้อนในและบำรุงร่างกาย

– **อัญชัน** ดอกใช้เป็นสีผสมอาหารหรือขนม ซึ่งจะให้สีม่วง ใส่น้ำมะนาวผสมรากใช้ถูกับฟันทำให้แข็งแรง ดอกช่วยรักษาอาการผมร่วง นิยมใช้เป็นส่วนผสมของแชมพู

เมื่อเร็ว ๆ นี้ สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร ยังได้จัดงานเปิดบ้านงานวิจัยสถาบันวิจัยพืชสวน 2553 ขึ้น ภายในงานได้มีการจัดอภิปรายเรื่อง **"สมุนไพรไทยมีดีกว่าที่คิด"** ขึ้น ได้เชิญผู้ที่อยู่ในวงการสมุนไพรหลายท่าน ไม่ว่าจะเป็น **คุณบุญชู สมบูรณ์ศักดิกุล** อุปนายกสมาคมเสริมความงามแห่งประเทศไทย **อาจารย์สถิต มโนมัยอุดม** ที่ปรึกษาสมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทย **คุณบังอร เกียรตินากร** ผู้บริหารบริษัทอุตสาหกรรมเครื่องหอมไทย-จีน จำกัด **ดร.ประคองศิริ บุญคง** ที่ปรึกษาศูนย์พัฒนายาไทยและสมุนไพร โดยมี **คุณวิวัฒน์ ชัยวัฒนเมธิน** สุดยอดแฟนพันธุ์แท้สมุนไพรไทย เจ้าของห้างหุ้นส่วนจำกัด ชาเขียว ผู้ผลิตและจัดจำหน่ายชาชง ภายใต้ ตราสินค้า (Brand) "เรนองที" เป็นผู้ดำเนินการสัมมนา

บัวบก แก้ฟกช้ำ

พลับพลึง เป็นยาบำรุงและยาระบาย

อัญชัน รักษาอาการผมร่วง

คุณบังอร เกียรตินากร

ตลาดสมุนไพรเติบโตได้อีก

บังอร เกียรติธนากร ผู้บริหารบริษัทอุตสาหกรรมเครื่องหอมไทย-จีน ซึ่งเป็นบริษัทร่วมทุนไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่ทำธุรกิจผลิตและจำหน่าย วัตถุหอมระเหยจากธรรมชาติ สารสกัดจากธรรมชาติ เครื่องหอมสำหรับบริโภค เครื่องหอมสำหรับสินค้าอุปโภค กล่าวว่าเมื่อก่อนหลายคนคิดว่าสมุนไพรเป็นเรื่องโบราณ แต่ในปัจจุบันกระแสนิยมสมุนไพรของโลกได้เปลี่ยนไป สมุนไพรเป็นเรื่องที่อยู่ในกระแสได้รับความสนใจมาก ทำให้ตลาดมีอัตราการเติบโตเร็วมาก มีมูลค่ามากถึงปีละ 2 ล้านล้านบาท และยังมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยส่วนใหญ่จะเป็นสมุนไพรที่ได้รับการดัดแปลงหรือแปรรูปแล้ว

สำหรับประเทศไทยก็เช่นเดียวกันมีกระแสนิยมสมุนไพรเติบโตอย่างต่อเนื่องทั้งการนำเข้าและการส่งออก ในปี 2550 มีการนำเข้าคิดเป็นมูลค่า 314 ล้านบาท ส่งออก 228 ล้านบาท ปี 2551 นำเข้า 375 ล้านบาท ส่งออก 261 ล้านบาท ปี 2552 นำเข้า 377 ล้านบาท ส่งออก 333 ล้านบาท ส่วนการบริโภคในประเทศ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย มีข้อมูลระบุไว้ในปี 2548 มีการซื้อสมุนไพรใช้สูงถึง 47,520 ล้านบาท

ส่วนประเทศที่นำเข้าสมุนไพรที่เป็นน้ำมันหอมระเหยมากที่สุดคือ สหรัฐอเมริกา รองลงมาคือประเทศยุโรป โดยมีมูลค่าการนำเข้า 100 ล้านเหรียญสหรัฐ มีอัตราการเติบโต 10% ส่วนประเทศไทยมีการนำเข้าน้ำมันหอมระเหยเช่นกัน โดยส่วนใหญ่นำเข้ามาแล้วส่งออก อีกทอดหนึ่งในรูปผลิตภัณฑ์สปา

ผลิตภัณฑ์สมุนของไทยมีให้เลือกที่หลากหลาย ครอบคลุมในอุตสาหกรรมถึง 7 กลุ่ม คือ อุตสาหกรรมอาหาร อาหารเสริม ยา เครื่องสำอาง การปศุสัตว์ การเกษตร และสปา โดยอันดับการส่งออกสินค้าสมุนไพรของไทยเรียงตามลำดับ คือ เครื่องสำอางสมุนไพร เครื่องสมุนไพร อาหารเสริมสุขภาพ ยา แนวโน้มของสินค้าที่อยู่ในกระแสคือพวกสินค้าเพื่อสุขภาพ ความงาม สินค้าธรรมชาติ สินค้าอินทรีย์

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า สมุนไพรนั้นสามารถนำไปแปรรูปเพิ่มมูลค่าได้มากมายและการเติบโตของตลาดสมุนไพรไทยยังสามารถเติบโตได้อีกมาก

อย่างไรก็ตามเรื่องคุณภาพเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก ซึ่งการการพัฒนาสมุนไพรไปสู่ตลาดโลกค่อนข้างติดขัด เพราะกระบวนการสกัดไม่ง่าย จำเป็นต้องให้ความสำคัญตั้งแต่ในชั้นของการจัดเตรียมวัตถุดิบ (การปลูกพืช) ของเกษตรกร เพราะถ้าสารตั้งต้นดีผลผลิตที่ออกมาก็จะดี แต่ทั้งนี้ขั้นตอนดังกล่าว เป็นเรื่องที่ควบคุมได้ยาก

ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรไทย : ลูกประคบ

ปัญหาอีกประการหนึ่ง คือการขาดแคลนงานวิจัยที่จะมาเพิ่มความรู้และรองรับในเรื่องสรรพคุณของสมุนไพรไทย เพื่อสร้างคุณภาพ สร้างมาตรฐานให้การวิเคราะห์เพื่อนำมาใช้ อีกทั้งในตลาดการค้าน้ำมันหอมระเหยและผลิตภัณฑ์ที่สกัดจากสมุนไพรไทย ยังเป็นรองคู่แข่งอย่างจีนและอินเดีย ซึ่งเป็นประเทศที่สามารถส่งออกสินค้าเหล่านี้ได้ในราคาที่ต่ำกว่าไทย เนื่องจากมีต้นทุนในการผลิตน้อยกว่า

"ศาสตร์ของศิลปะโบราณถ้าคิดให้ลึกซึ้งจะสามารถเข้าถึงมันได้ สมุนไพร ไม่ว่าจะมาจากพืชหรือสัตว์ หรือแร่ธาตุ ย่อมนำมาใช้ได้แต่ต้องมีวิธีการใช้ที่ถูกต้อง" บังอรกล่าวในตอนท้าย

สมุนไพรไทยต้องได้มาตรฐาน

อาจารย์สถิต มโนมัยอุดม ที่ปรึกษาสมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทย เปิดเผยว่า คาดว่า เครื่องสำอางที่มาจากสมุนไพร มีแนวโน้มการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นรัฐบาลควรจะสนับสนุน ส่งเสริมเป็นพิเศษ และในขณะนี้สมุนไพรไทย ตลาดต่างประเทศให้การยอมรับมากขึ้น อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการจะต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน GMP และ ISO เพราะจะสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น รวมถึงการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่มีความทันสมัยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีทัดเทียมกับสินค้าคู่แข่งของต่างประเทศ

นายสถิต มโนมัยอุดม

อย่างไรก็ตามต้องยอมรับว่า ในปัจจุบันราคาของสมุนไพรไทยค่อนข้างจะมีราคาแพงกว่าที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ เนื่องจากเราไม่สามารถผลิตสมุนไพรในปริมาณที่สูงได้ เพราะไม่ได้มีอุตสาหกรรมในการผลิตสมุนไพรโดยตรง นอกจากนี้ในเรื่องมาตรฐาน เรามีของดีอยู่แต่ยังไม่มีระบบที่เป็นมาตรฐานรองรับ การพัฒนาอะไรก็ตามต้องตั้งอยู่บนรากฐานของข้อมูล ที่ผ่านการวิเคราะห์และหาผลสรุปที่ชัดเจน เพราะฉะนั้นเราควรมีการวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพราะความต้องการของตลาดเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ หน่วยงานราชการควรให้ความสนใจในเรื่องต่าง ๆ ของสมุนไพรที่เป็นประโยชน์ สมุนไพรพิเศษ เช่น มังคุด เป็นต้น ต้องหามาตรฐานวิธีการตรวจพิสูจน์สรรพคุณตามระบบที่ถูกต้อง

"อยากให้รัฐมีสถาบันวิจัยที่ทำการตรวจสอบวิจัยทั้งหมด และมหาวิทยาลัยควรสนับสนุนงานวิจัยให้มากขึ้น หรือติดต่อกับบริษัทเอกชนเพื่อรับการสนับสนุนในการสร้างงานวิจัย เพราะถ้าเราใช้เครื่องสำอางที่มีสมุนไพรเป็นส่วนประกอบ ควรมีการอ้างอิงข้อมูล หรือหลีกความเชื่อใด ๆ เพื่อเป็นส่วนประกอบให้เครื่องสำอางหรือผลิตภัณฑ์ที่เราผลิตขึ้นมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น เนื่องจากในแง่การตลาดเราต้องรู้ความต้องการของผู้บริโภค เข้าใจและสามารถสร้างทางเลือกให้แก่ผู้บริโภคได้ และชี้ให้ผู้บริโภคเห็นถึงความจำเป็นที่ต้องใช้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของเราเพิ่มขึ้น" อาจารย์สถิตกล่าว

อาจารย์สถิตกล่าวด้วยว่า ในปัจจุบันตลาดต่างประเทศที่ให้ความสนใจสมุนไพรไทย มากโดยเฉพาะ ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีความเชื่อมั่นในชื่อเสียงของ **สปาไทย** ที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นไม่เหมือนใคร ชาวญี่ปุ่นมองว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วทางด้านสปา ซึ่งกำลังได้รับความนิยมอย่างมาก แซงหน้าการบำรุงผิวแบบบาหลี หรือ บาหลีทรีตเมนต์ ซึ่งเคยเป็นที่นิยมของชาวญี่ปุ่น

มังคุดจัดเป็นสมุนไพรพิเศษ

นอกจากนี้ปัจจุบันมีโรงแรมหลายแห่งที่สนใจจะนำเข้าสปาจากประเทศไทย อีกทั้งปัจจุบันที่ประเทศญี่ปุ่นเป็นยุคของ Asia Boom ซึ่งทำให้ชาวญี่ปุ่นหันมานิยมใช้สินค้าและผลิตภัณฑ์จากเมืองไทยมากขึ้น เพราะชาวญี่ปุ่นมองว่าเครื่องสำอางของไทยมีวัฒนธรรมไทยแฝงอยู่ด้วย ซึ่งในญี่ปุ่นมีหลายแห่งที่ใช้เครื่องสำอางของไทยและปรากฏว่าสามารถเข้ากับผิวของคนญี่ปุ่นได้ดีทีเดียว และกระแสความนิยมรุนแรงของสปาไทยซึ่งมีทั้งสมุนไพรที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ เช่น ลูกประคบ ขมิ้น ไพร น้ำมันมะพร้าว เป็นต้น ทำให้สปาและผลิตภัณฑ์ความงามของไทยมีโอกาสที่จะเข้าสู่ตลาดญี่ปุ่นค่อนค้างสูง แต่ทางประเทศไทยต้องมีการควบคุมคุณภาพ และกระบวนการผลิต โดยทางญี่ปุ่นจะมีตัวแทนการส่งออกเข้ามาตรวจสอบโรงงานที่ประเทศไทยเพื่อรับรองคุณภาพอีกด้วย

สมุนไพรไทยพืชมหัศจรรย์

ดร.ประคองศิริ บุญคง ที่ปรึกษาศูนย์พัฒนายาไทยและสมุนไพร กระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่า สมุนไพรของไทยนั้นมีหลากหลาย เนื่องจากประเทศไทยอยู่ในภูมิภาคร้อนชื้นจึงมีสมุนไพรเกิดขึ้นมากมาย แต่การนำสมุนไพรมาใช้นั้นจะต้องใช้ให้ถูกวิธี ตั้งแต่การดูแลวัตถุดิบไปจนถึงการทำเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป

ดร.ประคองศิริ บุญคง

เครื่องเทศ

สมุนไพรสามารถแก้ปัญหาทุกอย่างได้ เพราะสมุนไพรเป็นได้ตั้งแต่อาหารประจำวันไปจนถึงยารักษาโรค แต่สมุนไพรบางชนิดหากนำมาใช้โดยไม่ปลูกทดแทนก็จะหมดป่าได้ เช่น ต้นมะหาด ซึ่งเป็นต้นไม้ที่มีสรรพคุณ ในการนำฟองที่เกิดขึ้นระหว่างต้มมาผึ่งแดดให้แห้ง ทำเป็นผงที่มีสรรพคุณฆ่าพยาธิได้ดีที่สุด ซึ่งในประเทศเยอรมนีได้รับความนิยมมาก

สมุนไพรเป็นสิ่งมหัศจรรย์ แต่ยังไม่ได้รับการทำให้มีมูลค่าเพิ่มมากนัก อยากให้คนไทยช่วยกันใช้เพื่อให้สมุนไพรได้รับความนิยม ทดแทนการใช้สารเคมีจากต่างประเทศ ในความเป็นจริงแล้ว ชีวิตเราทั้งชีวิตเกี่ยวพันกับสมุนไพรตลอดเวลาตั้งแต่เกิดจนตาย ดังนั้นเราจึงควรตระหนักถึงการนำความหลากหลายของสมุนไพรไปใช้

สำหรับแนวทางในการเพิ่มมูลค่าให้กับสมุนไพรนั้นคือการแปรรูป โดยเฉพาะการทำสารสกัดสมุนไพร ซึ่งสามารถทำเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ได้ และจะช่วยปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ เป็นการส่งเสริมสมุนไพรไทยทำให้เกิดความหลากหลายและนำไปใช้ได้ตรงจุดประสงค์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้สารสกัดยังสามารถนำมาดัดแปลงเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ได้อีกด้วย

ที่ปรึกษาศูนย์พัฒนายาไทยและสมุนไพร อธิบายว่าสารสกัดสมุนไพร คือการที่เราแยกเอาบางส่วนของสมุนไพร

นิทรรศการสมุนไพรไทย
ในงานเปิดบ้านงานวิจัยสถาบันวิจัยพืชสวน 2553

ฟักข้าว

ออกมา หรือแยกเอาองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เราไม่ต้องการออกไป แบ่งเป็น สารสกัดสมุนไพรแบบหยาบ แบบกึ่งบริสุทธิ์ และแบบบริสุทธิ์ ในที่นี้จะพูดถึงเฉพาะแบบหยาบ เพราะค่อนข้างง่ายที่จะนำไปใช้ เนื่องจากมีประโยชน์คือ ใช้เพียงปริมาณน้อย ประหยัดในเรื่องการขนส่ง ไม่มีการปนเปื้อนของแมลง-หนู สามารถควบคุมมาตรฐานได้ ที่สำคัญคือ สามารถควบคุมความบริสุทธิ์ และความคงตัวได้

สารสกัดแบ่งตามกายภาพได้แก่ ของเหลว สมุนไพรที่ละลายในแอลกอฮอล์ สมุนไพรในรูปกึ่งแข็ง (เหนียว) สมุนไพรในรูปแห้งผง ซึ่งประเภทหลังมีลักษณะพิเศษในเรื่องความคงตัวอยู่ได้นานและปลอดเชื้อ

การเลือกรูปแบบของสมุนไพรขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การใช้ เพื่อหาวิธีการสกัดที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงต้นทุนของการผลิตด้วย น้ำมันหอมระเหยมีวิธีสกัดที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่จะเป็นวิธีกลั่นด้วยไอน้ำ หรือใช้สารละลายสกัดด้วยคาร์บอนไดออกไซด์เหลวภายใต้ความดันสูง เช่น กำยาน หรือการทำแบบ absolute (การบีบเย็น)

วิธีการควบคุม ส่วนใหญ่ใช้มาตรฐานการตรวจ TLC เป็นตัวควบคุมเพื่อให้ได้สารสกัดที่มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น ผลิตภัณฑ์พวกสารสกัดจะเป็นส่วนหนึ่งในผลิตภัณฑ์ประเภทยา อาหาร อาหารเสริม เครื่องสำอาง ยาและอาหารสัตว์

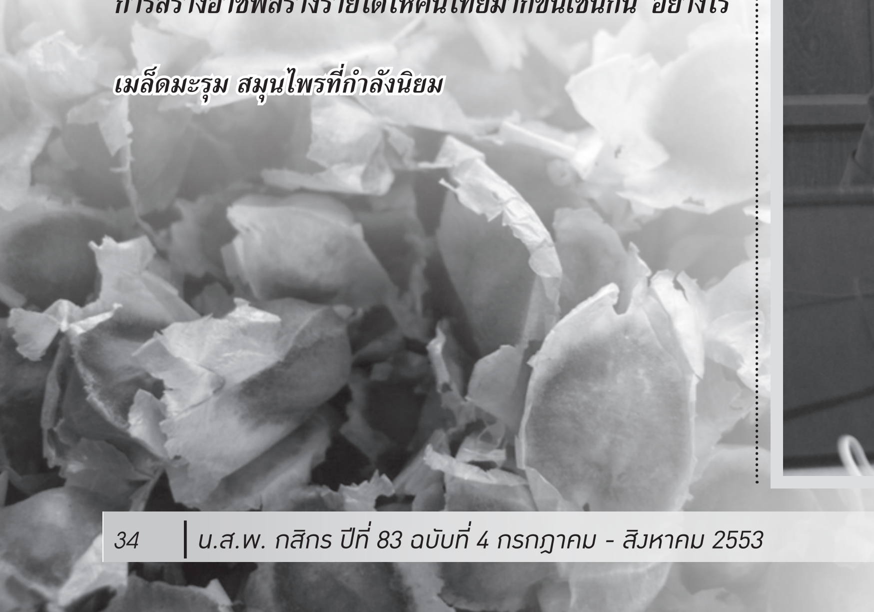
ดร.ประคองศิริ กล่าวด้วยว่า ที่ผ่านมานักวิจัยของไทยได้มีการศึกษาวิจัย การใช้ประโยชน์จากสมุนไพร อาทิ ศูนย์พัฒนายาไทย และสมุนไพร กระทรวงสาธารณสุข ได้มีการศึกษา วิจัย ค้นคว้า เพื่อผลิต ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปลกใหม่มากมาย เช่น **ครีมกันแดดสมุนไพรนาโน** โดยนำฟักข้าว และมะหาดมาใช้เป็นส่วนผสมหลักควบคู่กับการผลิตโดยเทคโนโลยีนาโน ทำให้ไม่มีสารเคมี ปลอดภัยแก่ผู้ใช้ ป้องกันแสงแดดได้นานกว่า 8 ชั่วโมง และนาโนเทคโนโลยี ทำให้ครีมบางเบาสามารถซึมเข้าสู่ผิวหนังได้อย่างรวดเร็ว ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น โดยมีคุณสมบัติช่วยบำรุงผิว ป้องกันรังสี UV A และ UV B รวมถึง ต่อต้านกระบวนการสร้างสีของผิวหนัง ป้องกันไม่ให้ผิวคล้ำ นอกจากนั้น ยังประกอบด้วยสมุนไพรอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ผิวหนังอีกหลายชนิด

ข้าวเก้าสี เป็นอีกผลิตภัณฑ์สมุนไพรหนึ่งที่เกิดจากฝีมือของนักวิจัยไทย ซึ่งเป็นผลงานการวิจัยต่อยอดของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และองค์การเภสัชกรรม ซึ่งถือเป็นผลิตภัณฑ์จากข้าวและสมุนไพรที่เป็นนวัตกรรมใหม่และเป็นครั้งแรกในประเทศที่พัฒนาขึ้น เป็นการเคลือบสมุนไพรที่เป็นสารสกัดจากดอกอัญชัน ซึ่งให้สีม่วง ใบเตยให้สีเขียว ขิงให้สีขาวนวล ขมิ้นชันให้สีเหลืองเข้ม พริกให้สีส้ม บัวหลวงให้สีชมพู กระเจี๊ยบให้สีแดง กระเทียมให้สีขาว และพันธุ์ข้าวสีนิลให้สีดำ ไว้บนเมล็ดข้าว จึงทำให้ข้าวเก้าสีมีคุณค่าทางสมุนไพรมากมาย เช่น ข้าวเคลือบใบเตยช่วยด้านการบำรุงหัวใจและลดอาการเบาหวาน

ข้าวเคลือบพริกจึงส่งผลดีต่อระบบหัวใจ ข้าวเคลือบขมิ้นชันที่ป้องกันโรคหัวใจลดการอุดตันของเส้นเลือดและลดการเกาะตัวของเกล็ดเลือด ข้าวเคลือบสารสกัดจากกระเทียมจึงมีสรรพคุณต้านภาวะความเสื่อมชรา และลดภาวะไขมันในเลือดเกิน เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ข้าวไทยและช่วยเหลือเกษตรกรอีกด้วย

ผลิตภัณฑ์จากน้ำมันมะพร้าว เป็นสมุนไพรไทยอีกชนิดหนึ่ง ที่หลายคนเคยเข้าใจผิดว่าไม่มีประโยชน์ แต่จากการวิจัย ศึกษา ค้นคว้าพบว่า น้ำมันมะพร้าวสามารถเพิ่ม HDL-cholesterol ในเลือดซึ่งลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดได้ นอกจานี้ยังมีความเป็นธรรมชาติ ไม่รบกวนการทำงานของเอนไซม์ และยังมีกรดไขมันช่วยต้านเชื้อจุลินทรีย์และเสริมภูมิคุ้มกันได้

"เมื่อมีความคิดที่อยากจะพัฒนาผลิตภัณฑ์ใด ๆ ก็ตาม อยากให้นำสมุนไพรไทยมาใช้ ทั้งนี้ต้องมีการศึกษาให้ละเอียด จะสามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าคนไทยใช้สมุนไพรมากขึ้น มีการปลูกมากขึ้นก็เป็นการสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้คนไทยมากขึ้นเช่นกัน อย่างไรก็ตามภูมิปัญญาไทยสามารถนำมาประยุกต์ได้หลากหลาย แต่สินค้าเหล่านี้จะไปต่างประเทศได้หรือไม่อยู่ที่การสนับสนุนของภาครัฐ ที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลอยู่" ดร.ประคองศิริ กล่าว

เมล็ดมะรุม สมุนไพรที่กำลังนิยม

สปาธรรมชาติ : การใช้สมุนไพรที่ถูกต้อง

บุญชู สมบูรณ์ศักดิกุล อุปนายกสมาคมเสริมความงามแห่งประเทศไทย และ ผู้บริหารบริษัท ไทยสปา แอนด์เนเชอรัล จำกัด ผู้ผลิตและจัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์สปาจากธรรมชาติ มาตรฐานส่งออก ภายใต้ยี่ห้อ "สุขิตา" กล่าวว่า สมุนไพรนั้นมีประโยชน์ หากมีการใช้อย่างถูกต้องและถูกสรรพคุณ ทั้งนี้การทำสปาเชิงธรรมชาตินั้น เป็นการรู้จักวิธีการนำสมุนไพรที่มีประโยชน์มาใช้ได้อย่างถูกต้อง และถูกสรรพคุณ โดยต้องทำให้ถูกตามกฎระเบียบ (กฎหมายเครื่องสำอาง)

ประเทศไทยของเรา ถือเป็นแหล่งของสมุนไพรธรรมชาติที่สำคัญ ๆ หลายชนิด อันเป็นมรดกทางธรรมชาติที่ล้ำค่า และอยู่เคียงคู่กับคนไทยมาช้านาน ด้วยภูมิปัญญาไทยได้นำสมุนไพรแต่ละชนิด ที่มีสรรพคุณที่โดดเด่น มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ไม่ว่าจะนำมาใช้ประโยชน์ ในการใช้เป็นยาบำบัด รักษาความเจ็บป่วย หรือนำมาเป็นเครื่องประทินผิวได้และเราเชื่อมั่นอย่างแรงกล้า กับพลังลี้ลับจากธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบำบัดด้วยสมุนไพรธรรมชาติ ซึ่ง

นายบุญชู สมบูรณ์ศักดิกุล

นายวิวัฒน์ ชัยวัฒนเมธิน

ตามวิถีไทยในอดีตนั้น มีการนำสมุนไพรจากธรรมชาติมาใช้ในหลายชั่วอายุคนแล้ว ไม่ว่าจะใช้ในการรักษาบำบัด หรือใช้ในการประทินผิว บำรุงผิวพรรณให้สดใสเปล่งปลั่ง

แต่ในปัจจุบัน ทุกคนส่วนใหญ่ต้องทำงาน ชีวิตซับซ้อนและวุ่นวายมากขึ้น เกิดความเครียด และความอ่อนล้า จากการทำงานในแต่ละวัน จึงทำให้ไม่มีเวลามากนักในการหาความสุขเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้กับชีวิตตัวเอง และแบ่งปันความสุขเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้กับคนรอบ ๆ ข้าง

จากสาเหตุดังกล่าว ทำให้คนห่างไกลจากธรรมชาติ ไม่เหมือนเช่นบรรพบุรุษของพวกเรา ที่ได้อยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ และความไม่สะดวก ในการหาสมุนไพรจากธรรมชาติ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ประกอบกับเราปรารถนาอยากให้ทุก ๆ คนมีสุขภาพกายที่แข็งแรง และสุขภาพใจที่สุขสงบ อันจะนำมาซึ่งความสุขที่แท้จริง ของชีวิตด้วยวิธีง่าย ๆ จากจุดนี้เอง สุขิตาจึงได้ถือกำเนิดขึ้นมา เพื่อตอบสนอง ความต้องการเหล่านี้ โดยการพิถีพิถัน คัดเลือกใช้สมุนไพรธรรมชาติที่ดี และปลอดภัย มาผ่านขั้นตอนการผลิต ที่ได้มาตรฐาน คงไว้ซึ่งคุณภาพ และประโยชน์ของสมุนไพร

สำหรับผลิตภัณฑ์ของบริษัทฯ จะเน้นการใช้วัตถุดิบคุณภาพสูงในการผลิต ทำให้ได้รับมาตรฐาน ISO 9001 : 2000 จากเยอรมัน และ GMP จากคณะกรรมการอาหารและยา ของกระทรวงสาธารณสุข จึงมั่นใจในคุณภาพมาตรฐาน และความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ได้ ซึ่งธุรกิจสปาธรรมชาตินั้นจะต้องให้ความสำคัญ ในเรื่องของคุณภาพและความพึงพอใจสูงสุดของลูกค้าเป็นสำคัญ

นอกจากนี้การลงทุนในเรื่องระบบคุณภาพต่างๆ ก็เป็นความจำเป็นเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ได้มาตรฐาน ตามระเบียบของประเทศคู่ค้า และถือเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ลูกค้าด้วย ซึ่งขณะนี้บริษัทมั่นใจว่า ผลิตภัณฑ์ของเรามีกระบวนการจัดการถูกต้องตามมาตรฐานการผลิตเครื่องสำอางในระดับอาเซียนแล้ว

วิวัฒน์ ชัยวัฒนเมธิน สุดยอดแฟนพันธุ์แท้สมุนไพรไทย และเป็นผู้ดำเนินการเสวนาดังกล่าว กล่าวให้ความเห็นสั้นๆ ว่า การอภิปรายในครั้งนี้เป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่า.... **“สมุนไพรไทย มีดีกว่าที่คิด”**

การอภิปรายเรื่อง สมุนไพรไทยมีดีกว่าที่คิด

ลูกบอลยางพาราเพื่อสุขภาพ

สันติ โยธาราษฎร์
และวิลาสลักษณ์ ว่องไว

ยางพารา เป็นพืชเศรษฐกิจชนิดใหม่ สำหรับเกษตรกรในแหล่งปลูกภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำหรับภาคเหนือจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกยางพารามากที่สุดเรียงตามลำดับ ได้แก่ เชียงราย พะเยา และน่าน ซึ่งปัจจุบันเริ่มมีการเปิดกรีดกันบ้างแล้ว

จากเวทีเสวนาเกษตรกรตามโครงการศูนย์เรียนรู้ยางพาราโดยการมีส่วนร่วมของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ทราบประเด็นปัญหาการใช้เทคโนโลยีระดับแปลงเกษตรกรหลายด้าน ทั้งยางก่อนและหลังเปิดกรีดพบว่า ยางพาราที่ปลูกกันมากในปี 2547 เป็นต้นมานั้นยังโตไม่ได้ขนาดพอที่จะเปิดกรีดแต่มีหลายแปลงที่เกษตรกรรอไม่ไหวลงมีดกรีดไปก่อน ทำให้ต้นยางพาราที่เปิดกรีดโตช้าหรือชะงักการเจริญเติบโต ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องเร่งรีบในการให้ความรู้ทางวิชาการ แนวทางแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องก่อนที่จะเกิดความเสียหายมากไปกว่านี้

ขณะที่รอรายได้จากผลผลิตน้ำยางพารา เกษตรกรบางรายได้เริ่มรวมกลุ่มกันเพื่อเรียนรู้และฝึกปฏิบัติการแปรรูปผลผลิตน้ำยางพาราเป็นผลิตภัณฑ์จากยางพารากันบ้างแล้ว หลังจากการฝึกอบรมตามโครงการต้นกล้าอาชีพที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เมื่อปลายปี 2552 กลุ่มผู้ปลูกยางพาราอินทขิล อำเภอแม่แตง และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรผู้ปลูกยาง ตำบลแม่แวน อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ เริ่มทำการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่น ถุงมือยางแม่บ้าน ถุงมือผ้าเคลือบยาง และที่น่าสนใจอีกผลิตภัณฑ์หนึ่งได้แก่ ลูกบอลยางพาราเพื่อสุขภาพ

การทำลูกบอลยางพาราจากลูกโป่งถือได้ว่าเป็นหัตถอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่มีช่องทางการตลาดและเสริมสร้างรายได้แก่ครัวเรือนผู้ปลูกยาง ลูกบอลยางพาราตอบสนองกระแสการตื่นตัวเรื่องสุขภาพของประชาชนที่มีมากขึ้นได้เป็นอย่างดี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรผู้ปลูกยาง ตำบลแม่แวน อำเภอพร้าว จึงมีกิจกรรมการผลิตลูกบอลยางพาราเพื่อสุขภาพ จำหน่าย ที่สร้างรายได้ให้กับสมาชิกในกลุ่ม ในช่วงยางยังเล็ก ได้เป็นอย่างดี

ลูกบอลยางพาราเพื่อสุขภาพตั้งราคาขายไว้ตั้งแต่ลูกละ 10 บาท (ขนาดเท่ากับส้มเขียวหวาน) ไปจนถึงกว่า 300 บาทขึ้นไป (ขนาดเท่าบอลโยคะที่ผู้มีน้ำหนัก 100 กิโลกรัม สามารถนั่งเล่นได้อย่างสบาย ๆ)

การทำลูกบอลยางพารา สามารถทำได้ไม่ยาก และสามารถจัดหาวัสดุอุปกรณ์ส่วนใหญ่ได้ภายในท้องถิ่น เว้นแต่น้ำยางข้นผสมสารเคมี (ยางคอมปาวด์) ขั้นตอนการผลิตเป็นดังนี้

เตรียมอุปกรณ์

1. น้ำยางพาราผสมสูตรให้เหมาะสมต่อการทำลูกบอล โดยใช้ สัดส่วนสารเคมีดังนี้

น้ำยางและสารเคมี	ปริมาณ (น้ำหนักเปียก) กรัม
น้ำยางข้น 60%	1.66
50% กำมะถัน (Sulfur)	0.5
50% แซดดีอีซี (ZDEC)	0.25
50% ซิงค์ออกไซด์ (ZnO)	0.25
50% แอนติออกซิแดนท์ (antioxidant)	0.25

ซึ่งสูตรผสมน้ำยางคอมปาวด์ สำหรับทำลูกบอลนี้ก็จะแตกต่างกับสูตรที่ใช้ในการผลิตถุงมือยาง ลูกโป่ง หรือทำถุงมือแพทย์

2. เตรียมลูกโป่งขนาดต่าง ๆ ตามที่ต้องการ บรรจุน้ำหรืออากาศ กรณีบรรจุน้ำอาจเพิ่มสารอุ้มน้ำ เพื่อให้เกิดการดูดซับน้ำในลูกโป่งเพื่อความยืดหยุ่นที่ดีขึ้น ลูกกลิ้งที่ใช้ทาสีทั่ว ๆ ไป ขนาด 4 หรือ 8 นิ้ว

3. เตรียมสีผสมยางหรืออาจใช้สีผสมอาหารแทน

4. เตรียมโต๊ะผิวเรียบ หรือ วัสดุอื่น ๆ ที่มีผิวเรียบ เช่น กระดานไวท์บอร์ด แผ่นไวนิล แผ่นพลาสติก ลูกฟูก เป็นต้น

5. แท่งไม้ ดินสอ หรือตะเกียบ ใช้สำหรับปาดน้ำยางออกจากลูกกลิ้ง และใช้ขีดบนแผ่นยางเพื่อแบ่งเป็นช่องหรือเลน ขนาดความกว้างของช่องหรือเลนจะต้องสัมพันธ์กับลูกโป่ง

ขั้นตอนการผลิต

1. เตรียมลูกโป่งตามขนาดที่ต้องการ

2. ผสมสีในน้ำยางที่เตรียมไว้แล้วคนให้เข้ากัน

3. ใช้ลูกกลิ้งจุ่มน้ำยางที่ผสมสีแล้วทาลงบนโต๊ะผิวเรียบ หรือ วัสดุอื่นๆ ที่มีผิวเรียบ เป็นแถวตลอดแนวความยาวของโต๊ะ แบ่งเป็นช่องหรือเลนตามขนาดของลูกโป่งและรอให้ยางแห้ง

4. นำลูกโป่งที่เตรียมไว้มาวาง ลงบนเลนของแผ่นยางที่แห้งแล้ว ดึงแผ่นยางให้ยืด ม้วนลูกโป่งเพื่อให้แผ่นยางเคลือบหรือหุ้มลูกโป่งจนทั่วและหนาพอ โดยขณะม้วนหรือกลิ้งลูกโป่งให้พยายามยืดแผ่นยางให้ตึงและแผ่เป็นแผ่นกว้างโดยไม่บิดแผ่นยาง

5. ทดสอบการยืดหยุ่นลูกบอลยางพาราโดยการบีบคลึง เพียงเท่านี้ก็จะได้ลูกบอลยางพาราไว้ใช้บริหารร่างกายเพื่อสุขภาพกันแล้ว

เตรียมลูกโป่ง ตามขนาดที่ต้องการ

↓

ผสมสีในน้ำยาง

↓

ใช้ลูกกลิ้งชุบน้ำยางทาบนพื้นที่เรียบ

↓

ทำแนวแบ่งแผ่นยางตามขนาดลูกโป่ง

↓

ลูกโป่งแตะยาง ยืดยางแผ่น กลิ้งให้ทั่ว และหนาพอ

คำแนะนำการใช้

- ใช้มือบีบนวด ทั้งบีบเฉพาะปลายนิ้ว และบีบเต็มอุ้งมือ
- ใช้เป็นอุปกรณ์ช่วยในการออกกำลังกายเฉพาะส่วน
- วางบอลกับพื้นใช้ฝ่าเท้าคลึง
- ใช้ข้อเท้าหรือเข่าประคองบอล แล้วหนีบเป็นจังหวะ
- ใช้ลูกบอลวางบนผิว และคลึงหรือกลิ้งเบาๆ บนร่างกาย

ประโยชน์

- ช่วยบริหารกล้ามเนื้อมือ นิ้วมือ แขน ขา และฝ่าเท้า
- ป้องกันอาการนิ้วล็อก หรืออาการมือชา
- บรรเทาอาการปวดเมื่อย
- กระตุ้นระบบประสาท หัวใจ และสมอง
- ช่วยพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดเล็กในเด็กวัยอนุบาล

จะเห็นว่าบอลยางพาราเพื่อสุขภาพ เหมาะสมสำหรับทุกเพศ ทุกวัย ทั้งผู้มีสุขภาพดี และผู้ป่วย ผู้ที่สนใจ จะทำเป็นงานอดิเรกก็ได้ โครงการศูนย์เรียนรู้ยางพาราโดยการมีส่วนร่วมของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 1 พร้อมที่จะบริการถ่ายทอดความรู้วิชาการ พร้อมทั้งสาธิต

โดยที่ผ่านมาได้ทำกิจกรรมการทำลูกบอลสาธิตให้กับเกษตรกรกลุ่มต่าง ๆ และผู้ที่สนใจ เช่น สำนักงานการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงดอยม่อนล้าน อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ งานราชพฤกษ์รวมใจภักดิ์รักพ่อหลวง ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ จังหวัดเชียงใหม่ งานวันเปิดบ้านสถานีวิทยุ มก. อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ งานวันยางพาราแห่งชาติ ที่จังหวัดพะเยา และงานครบรอบ 50 ปี สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ที่จังหวัดแพร่ เป็นต้น ซึ่งเกษตรกร และประชาชนทุกวัยให้ความสนใจ ร่วมทดลองทำด้วยความสนุกสนาน และต่างก็ดีใจและภูมิใจที่สามารถทำลูกบอลสุขภาพไว้ใช้ด้วยตนเอง

อย่างไรก็ตามจุดอ่อนไหวที่ยังต้องติดตามแก้ไข หากผลิตเป็นการค้า ได้แก่ การจัดหาน้ำยางข้น ซึ่งยังต้องสั่งซื้อจากแหล่งผลิตที่กรุงเทพฯ และการควบคุมคุณภาพลูกบอลให้สม่ำเสมอ ตั้งแต่คุณภาพลูกโป่ง ขนาดลูกโป่ง การทาน้ำยางให้เรียบสม่ำเสมอ จำนวนรอบการกลิ้งม้วนแผ่นยาง จนได้ความหนาที่เพียงพอจึงจะมั่นใจได้ว่าลูกบอลยางพารามีคุณภาพ ใช้ในการบีบนวดได้อย่างเต็มแรง และใช้งานได้ทนทาน เป็นที่น่าพึงพอใจ สิ่งสำคัญที่จะเป็นที่สะดุดตาได้แก่บรรจุภัณฑ์ พร้อมคำแนะนำสินค้า รวมถึงการตั้งราคาจำหน่าย ซึ่งจะทำให้ผู้ซื้อตัดสินใจซื้อได้อย่างรวดเร็ว และเต็มใจ

การเปิดกรีดยางก่อนได้ขนาด ฤๅจะกินข้าวดิบ

ธนวัฒน์ เสนเผือก

การทำสวนยางพารา เป็นอาชีพหลักของเกษตรกรในภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นความหวังใหม่ของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือบางส่วน ในอนาคตอันใกล้นี้จะสามารถพูดได้เต็มปากว่า การทำสวนยางพาราเป็นอาชีพสำคัญของเกษตรกรในประเทศไทย โดยทั่วไปถือว่ายางพาราเป็นพืชที่ปลูกง่าย ดูแลรักษาง่าย โรคน้อย แต่สามารถให้ผลผลิตได้เกือบทุกวันตลอดปี อีกทั้งปัจจุบันนี้ผลผลิตยางมีราคาสูง ยางพาราจึงมีคุณค่าเปรียบได้ดั่งทองคำ

เกษตรกรชาวสวนยาง จะได้รับผลตอบแทนจากการทำสวนยางพารามากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับราคายางในช่วงเวลานั้นๆ การเตรียมพื้นที่อย่างถูกต้องเพื่อให้ต้นยางโตเร็ว ดินดีมีผลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิต พันธุ์ยางที่เหมาะสมกับพื้นที่ และมีความต้านทานโรค การเปิดกรีดเมื่อต้นยางโตได้ขนาด ระบบกรีดที่เหมาะสม เทคนิคการกรีดดี การให้ปุ๋ยอย่างถูกต้อง และปริมาณและการกระจายของน้ำฝนเพียงพอต่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิต

การกรีดยาง เป็นวิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากต้นยาง ซึ่งผิดแปลกแตกต่างไปจากพืชอื่น ซึ่งมักจะเก็บเกี่ยวผล ฝัก เมล็ด หรือหัว ในขณะที่ต้องกรีดยางเพื่อเอาน้ำยาง ต้นยางพาราต้องสูญเสียเปลือก และต้นยางจะต้องสร้างขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สามารถกรีดเอาน้ำยางได้อีก ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องกรีดยางอย่างถูกต้อง และจุดเริ่มต้นของการกรีดยางก็คือการเปิดกรีด ซึ่งนับว่าเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก มีผลต่อการให้น้ำยาง การเจริญเติบโต และการให้ผลผลิตของต้นยาง ในการกรีดยางมีวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายปลายทางที่สำคัญที่จะต้องคำนึงถึงและปฏิบัติอย่างจริงจัง 4 ประการคือ

1. กรีดให้ได้น้ำยางมากที่สุด เกี่ยวข้องกับระบบกรีด ความยาวของรอยกรีด ความคมของมีด และความชำนาญในการกรีด

2. กรีดให้ต้นยางเสียหายน้อยที่สุด เกี่ยวข้องกับกรีดไม่ถึงเนื้อไม้ ความยาวรอยกรีดไม่มากเกินไป คนกรีดชำนาญ

3. กรีดให้ได้นานที่สุด ควรกรีดบาง ๆ กรีดไม่ถึงเนื้อไม้ หน้ากรีดสูง คนกรีดชำนาญ

4. กรีดให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด เกี่ยวข้องกับความยาวของรอยกรีด ความถี่การกรีด หรือทุกครั้งกรีดได้น้ำยางอย่างคุ้มค่า

เปิดกรีดที่ความสูง 50 ซม.

ขนาดรอบลำต้น 40 ซม.

เปิดกรีดสูงจากพื้นดิน 50 ซม.

สวนยางเปิดกรีดก่อนกำหนด

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้น้ำยาง

ในแต่ละครั้งที่มีการกรีดยาง จะได้น้ำยางที่มากน้อยแตกต่างกัน ในน้ำยางโดยเฉลี่ยจะมีเนื้อยางแห้งประมาณ 30% ฉะนั้นผลผลิตยางมีเกณฑ์ที่วัดกันเป็นปริมาณเนื้อยางแห้ง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้น้ำยางมากน้อยคือ

1. ความยาวของรอยกรีด รอยกรีดยางให้น้ำยางมากกว่ารอยกรีดสั้น แต่หน้ากรีดเสียหายมากกว่า
2. ความถี่ของการกรีด กรีดติดต่อกันหลายวัน น้ำยางจะใส
3. ฤดูกาล ฤดูแล้งน้ำยางข้น ฤดูฝนน้ำยางใส
4. อายุของต้นยาง ต้นยางอายุน้อยให้น้ำยางใสและน้อย ต้นยางอายุมากให้น้ำยางมาก
5. ปริมาณธาตุอาหารในดินเพียงพอ จะได้น้ำยางมากและข้น
6. การเปิดกรีดถูกต้อง ได้น้ำยางมากกว่าไม่ถูกต้อง เช่น เปิดกรีดเมื่อต้นยางได้ขนาดเปิดกรีด และกรีดจากซ้ายไปขวา

หลักเกณฑ์ในการเปิดกรีดยางพารา

ต้นยางพาราเมื่อปลูกแล้ว ควรจะเปิดกรีดเมื่อต้นยางโตได้ขนาดเปิดกรีด ซึ่งอาจจะใช้เวลา 5-7 ปี ขึ้นอยู่กับพันธุ์ยางที่ใช้ ดินที่ปลูก และการบำรุงรักษา ต้นยางที่เปิดกรีดแล้วก็ยังคงเจริญเติบโตต่อไปอีกได้ปีละประมาณ 4 เซนติเมตร หลักเกณฑ์ในการเปิดกรีดมีดังนี้

1. ต้นยางได้ขนาดเปิดกรีดเมื่อวัดรอบลำต้นได้ 50 เซนติเมตร ที่ความสูงจากพื้นดิน 150 เซนติเมตร
2. ถ้าเร่งเปิดกรีดที่ขนาดลำต้น 45 เซนติเมตร ควรเปิดกรีดที่ความสูงเพียง 100 เซนติเมตร ซึ่งถือเป็นการอนุโลม
3. ระบบกรีดที่แนะนำทั่วไปคือ ระบบกรีดครึ่งต้นวันเว้นวัน
4. การเปิดกรีดหน้าที่ 2 จะต้องเปิดกรีดที่ความสูง 150 เซนติเมตร
5. กรีดจากซ้ายไปขวา เพื่อให้ตัดท่อน้ำยางได้มากและรอยกรีดทำมุม 30 องศา กับแนวระดับ

สาเหตุของการเปิดกรีดยางก่อนกำหนด

การเปิดกรีดยางก่อนกำหนด คือการเปิดกรีดต้นยางที่เส้นรอบวงของลำต้นยังไม่ถึง 50 เซนติเมตร เมื่อสอบถามเกษตรกรที่ปฏิบัติเช่นนี้ ก็จะได้รับคำตอบ 3 ประการคือ

1. ไม่ทราบว่าหลักเกณฑ์เป็นเช่นนี้ ซึ่งมีโอกาสเกิดขึ้นจริงน้อยมาก

2. ไม่เชื่อ หรือมีความคิดเห็นว่า ไม่จำเป็นต้องรอตามคำแนะนำ คนอื่นก็เคยเปิดกรีดเช่นนี้ เปิดกรีดไปก่อน ต่อไปต้นยางจะโตขึ้นมาเอง

3. มีความจำเป็น มีความเดือดร้อนต้องใช้เงิน แม้ต้นยางโตไม่ได้ขนาดก็สามารถให้น้ำยางได้ น้อยไปสักหน่อย แต่ก็ทำใจยอมรับได้

ด้วยเหตุผลและการปฏิบัติดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นปัญหาให้กับฝ่ายวิชาการและส่งเสริมการผลิตยาง ที่ยังไม่สามารถทำความเข้าใจกับเจ้าของสวนยางให้ปฏิบัติอย่างถูกต้องได้ และต้องสูญเสียผลตอบแทนที่ควรจะได้รับจากการให้ผลผลิตของต้นยางอย่างน่าเสียดาย

ผลเสียจากการเปิดกรีดก่อนได้ขนาด

1. ได้ผลผลิตน้อยกว่ามาตรฐาน ทั้งต่อครั้งกรีดและตลอดอายุต้นยาง

2. เปอร์เซ็นต์เนื้อยางแห้งต่ำ

3. ความเจริญเติบโตหลังเปิดกรีดน้อยกว่าปีละ 4 เซนติเมตร

4. เปลือกยางบาง ปริมาณท่อน้ำยางน้อย

5. ลงทุนเท่ากัน แต่ได้ผลตอบแทนน้อยกว่า

การเปิดกรีดยางก่อนได้ขนาดกรีด เป็นสิ่งที่ไม่ควรทำเพราะมีผลเสียมากกว่าผลดี รอไปอีกสัก 6 เดือน หรือ 1 ปี ต้นยางก็จะได้ขนาดเปิดกรีดอยู่แล้ว การปลูกยางรอมาแล้ว 4-5 ปี รออีกนิดเดียวก็ได้กรีด ควรอดเปรี้ยวไว้กินหวาน ควรเก็บเกี่ยวลองกองเมื่อแก่จัด เพราะไม่สามารถใช้การบ่มได้ การกรีดยางก่อนกำหนดก็คล้ายกับอยากมีลูกสักคน ผู้เป็นแม่ตั้งท้องมาแล้ว 8 เดือน ก็รีบผ่าท้องออก จะดีเท่ารอให้ท้องแก่ครบ 9 เดือนแล้วคลอดตามเวลาที่ควรจะเป็นมิดีกว่าหรือ การหุงข้าวเมื่อข้าวในหม้อเดือดและกำลังจะสุกอยู่แล้ว จำเป็นต้องรอให้ข้าวสุกให้ดีก่อนจึงจะนำมารับประทาน “ฤๅพอใจที่จะกินข้าวดิบ” แทนกินข้าวสุก

